

ლიტერატურული გაზეთი

№8 (264) 15 - 21 მაისი 2020

გამოდის ორ კვირაში ერთხელ, პარასკეობით

ფასი 80 თეთრი

გიორგი ლობჯანიძე

ზაზა ბიბილაშვილი

თვალის გადავლებით

სამხრეთი

აბა, ჩემო პოეტესა:
ეს დაიდე წესად!
არ გავიგო შენს ლექსებში
სიყვარულზე კენესა!

ტარიელ ჭანტურიას ახალი წიგნი ნავიკითხე და სულ იმისი რიტმებითა ვარ მოცული. როდის გადამივლის?

აი, კიდევ:

ისე უცხოდ აციაგებს,
ისე შვენივს ეზოს ბია,
თითქოს გულში სიყვარულის
სამსჭვალეები შესობია.
ამ მაღალი შემოდგომის
ფერადები განა მლლიან;
განურჩევლად ყველა მიყვარს:
მეგობრიან-მეზობლიან...

ახლა რატო დავანწყვე ეს:

ხო თითქოს ჩემია, მაგრამ სინამდვილეში მაინც ტარიელ ჭანტურიაა: მისი რიტმებია, მისი განწყობილებების ათინათი ჩემს ნერვებზე. ამიტომ ეს როგორც სავარჯიშო, ისე შეიძლება მქონდეს. ცოტა ხანში დავხევე და გადავყრი...

რადგან ამეების დიდოსტატი ცოცხალია!

ასეთებს ჩემზე ათასჯერ უკეთესად დანერს!

რად მივილტვოდე, საითაც გული მიმილტვის
და სინამდვილემ სადაც უგულოდ იძალა.
რაც კი მეგონა, აკი მეგონა იმისთვის —
სხვა ყოფილიყო და რაც მეგონა, ის — არა.

გაცრუებათა დაობებული ქრონიკა
რად შევარხიო ახალი ძებნა-მიგნებით.
აკი მგონია — როგორი კარგიც მგონიხარ —
ისეთი კარგი შენც კი ვერაფრით იქნები.

ან იქნებ რამეს, პირიქით, ახლა გაბრალებ
ვერათრეული ძვალი და ტყავი მამონტის.
ამ დროს — გარიდებ სულის და ტანის ნაპრალებს —
რომლებშიც უკვე წლებიც გამდის და გამომდის.

რა მოგაჩვენოს, აქაურო და ამათო,
ვინც მოეჩვენა აქაურობას, ამათ და
ვისი ცხოვრებაც შორიდან უნდა ანათო —
რას იზამ — კარგი თუ არაფერი განათდა.

ძველი სიზმარი ცხადად რამ უნდა მომიზლოს.
შენკენ გადმომხრის, უბრალოდ, შენი სამხრეთი.
რად აგედევნო — როგორც მზეს ანდა ჰორიზონტს.
ისედაც ვიგრძნობ — ამოხვედი თუ ჩახვედი.

II-III

IV-V

დიანა ანფიმიადი

გაგა ნახუცრიშვილი

ელეგია

გზა ნაბიჯით იზომება

ფრაგმენტები მომავალი პოემიდან

მკვდართან სეირნობა ვის უნდა გაუკვირდეს?
ხელი გავუყარე, ლოყით მხრის ძვალზე მივეკარი,
ლმერთო, როგორ მიყვარს!
მივდივართ, გაზაფხულის მშვიდი საღამოა,
ქალაქის საათები მწუხრისას რეკავენ,
მივდივართ, კაბის კალთა, გულიც მიფრიალებს,
და თმით აკაციის ყვავილებს დავატარებ,
ვუყურებ, შუბლი ისეთი მაღალი აქვს
და კობტა თავის ქალა, კეფასთან ჩამტვრეული,
შემდეგ პაემანზე კეპით დაიფარავს.
ხელში ვარდების ჩამიხმა თაიგული,
იმდენი ხანია თითებმა დაიგულეს
ეს ბასრი ეკლები,
თითქმის შეიხორცეს, თითქმის შეიჩვიეს,
ისეთი ვინმეა, საშინლად საყვარელი,
მსუბუქად ეჭვიანი...
როგორი საღამოა, როგორი გაზაფხული,
თითქოს ერთ სუნთქვაში, ერთ წვეთში,
ერთ სკამზე და ატმის ყვავილის ბუტკოში ვეტყვიით.
ჩავყურებ თვალების ძვირფას ფოსოებში,
ხელს ჩამოვაცურებ დრეკად ხერხემალზე
და გამქრალ ტუჩებში ვკოცნი გამეტებით.
მკვდართან სეირნობა ვის უნდა გაუკვირდეს?

1
უკვე დასრულდა,
რაც არ იწყება,
რაც იყო ჩემი,
არავის ბრალი,
ენა აიდგეს ძველმა ნივთებმა,
მოუნდათ გზა და მონახეს კარი,
თურმე ნივთებსაც აქვს მოთმინება,
მოთმინებასაც ქონია ზღვარი,
მეც მინდა ნასვლა,
გასეირნება,
სად სულ ერთია,
ცხადი,
სიზმარი.

VIII

V

შემდეგი ნომერი გამოვა ერთ კვირაში
22 მაისს

ამ რამდენიმე წლის წინათ, რამდენიმე წლის განმავლობაში, მქონდა ასეთი (ახლა რომ ვფიქრობ, ბედნიერი) შესაძლებლობა, მესწავლეებინა ევროპულ სკოლაში სპარსული მეთერთმეტე-მეთორმეტე კლასელებისათვის სპარსული, ხოლო მათი თანატოლი არაბი ბავშვებისათვის არაბული ლიტერატურა. ორივე ჯგუფის სასწავლო გეგმაში შეტანილი იყო შექსპირის „ჰამლეტის“ სპარსული და არაბული თარგმანი. ამის გამო მე თვითონ ამ შედეგს რამდენიმე ენაზე საფუძვლიანად გავეცანი. სპარსულადაც და არაბულადაც ამ ენებზე არსებული საუკეთესო თარგმანებით ვასწავლიდი (სხვა თარგმანებს კი დამხმარე ტექსტად ვიშვებოდი). ამ ყველაფერმა ჩამომიყალიბა აზრი, რომ შექსპირის მარტინისეული ქართული თარგმანი ყველა სხვა ჩემთვის ხელმისაწვდომ თარგმანზე უკეთესი იყო. თუმცა ამის ასე კატეგორიულად გაცხადებისაგან თავს ვიკავებდი და ვფიქრობდი, რომ მიუხედავად ყველაფრისა, რადგან არაბული და სპარსული ჩემი მშობლიური ენები არ არის, ქართულიც უფრო უკეთესად ამიტომ მეჩვენება-მეთქი.

ახლა ეს ყველაფერი იმან გამახსენა, რომ ამ დღეებში წავიკითხე ლელა სამნიამვილის ახალი თარგმანი შექსპირის „ჰამლეტისა“. თუ შეიძლება, მთარგმნელობითი ხელოვნების მწვერვალზე ვუწოდოთ რამეს, ალბათ ამ თარგმანს. ლელამ მოახერხა თავი სრულყოფილი და ელენიკური მანერის მქონე და შემოგვთავაზა მართლაც ახალი და ძველისაგან პრინციპულად განსხვავებული ვარიანტი. ეს იმ დროს, როცა მარტინისეული თარგმანი არამხოლოდ თვითონ შექსპირის თარგმანის სტილისტიკა განსაზღვრა საქართველოში, არამედ საერთოდ, მთარგმნელობით, პოეტური ნიმუშების თარგმანის საქმეზე იქონია ისეთი ზეგავლენა, რომ მისგან არის ამოზრდილი ჩვენი თანამედროვე ლიტერატურის ნამდვილი მიღწევები.

ლელა სამნიამვილი არამხოლოდ მარტინისეულ რიტმს და საზომს დაუსხლტა, არამედ, საერთოდ, მის სტილისტიკას და ამით გაამდიდრა ჩვენი ლიტერატურა, გადაშალა რა ენის ახალი, განსხვავებული შესაძლებლობები. ამიტომ, კარგად მესმის ამ ახალი თარგმანის ფასი და ცხადია, მივესალმები სულითა და გულით. ოღონდ, მთლიანობაში ლელას თარგმანმა ემოციურად ისევე იმოქმედა ჩემზე, როგორც, ვთქვათ, ბეჰაზინის ბრწყინვალე სპარსულმა თარგმანმა და ეს ზემოქმედება ახლოსაც ვერ მოვა იმავე მარტინისეულიდან გამოსულ ტექსტის მოგვირგანოზე უზომოდ სიამოვნებასთან.

მიღებული აზრია, რომ კლასიკური შედეგები სასურველია, ბევრჯერ და ბევრი ავტორის მიერ ითარგმნოს. ეს იმ ლიტერატურის სიმდიდრეა, რა ენაზეც ეს ნაწარმოებები ითარგმნება.

მაგრამ არის რამდენიმე წიგნი, მათ შორის, უპირველესად, შექსპირის მარტინისეული თარგმანები, რომელთა ხელახლა თარგმნა, როგორი წარმატებულიც გინდა იყოს ახალი თარგმანი, მაინც ისეთ რამეს ემსგავსება, ვთქვათ, ვინმემ რომ იაკობ ცურტაველის „შუშანიკის წამების“ ან ილია ჭავჭავაძის „კაცია-ადამიანის“ თანამედროვე ქართულზე თარგმნა მოინდომოს.

ცხადია, ზემოთქმული სრულყოფილი არ აკნინებს ლელას თარგმანს. პირიქით, აკი მოგახსენეთ: დიდებული საქმეა, რომელიც მის მსგავსად დღეს ბევრს არ ხელეწიფება.

„თვით ჯოჯოხეთმა შთანთქას ეს სული, სულზედ მეტად თუ არ მიყვარდე; და როდესაც კი მომესპობა ეს სიყვარული, მაშინ ერთმანეთს ავშვებთ ცა და ქვეყანა“.

უილიამ შექსპირი, „ოტელო“.

ჰამლეტის თარგმანზე და ივანე მაჩაბელზე რომ ვწერდი, აი, ამას ვგულისხმობდი. ასეთ ჯადოქრობებს. ეს ხომ მხოლოდ თარგმანი არ არის. ეს ალქიმიია. ოქროს დნობის პროცესი.

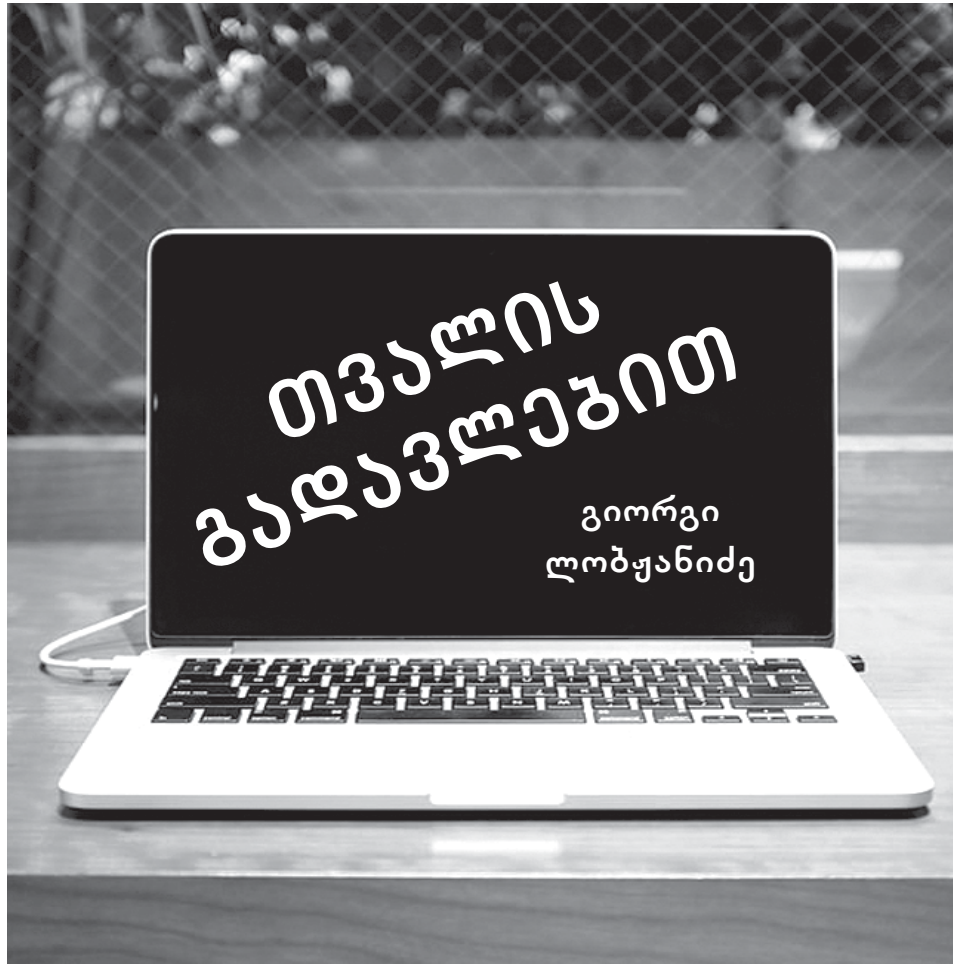
რა მოაძველებს? რა დააჭკნობს? განა ოქრო ძველდება? ჭკნება?!

მე პირადად ქალბატონი ნანა ფურცელაძისაგან მსმენია, რომ თურმე აკა-

დემიკოსი გიორგი წერეთელი შეაგონებდა თავის მოწაფეებს: სამეცნიერო ნაშრომში ისეთი საყოველთაოდ ცნობილი რამის დანერაც რომ მოგიხდეთ, ვთქვათ, როგორც არის ფრაზა: „თბილისი საქართველოს დედაქალაქია“, ვალდებულები ბრძანდებით, დაიმონმოთ, საიდან მოგაქვთ, ვის უწერია პირველად და რა განვითარებას პოულობს სხვათა ნაშრომებში თქვენამდე, რომ გამოჩნდეს, თქვენ რა მიზნით იყენებთ ამასო. სხვათა შორის, უტყვირებაც ზოგჯერ სულ არ არის სახუმარო ამბავი!

დისერტაციებზე და პლაგიატზე ამტყდარმა ალიაქოთმა გამახსენა:

ჩემი დისერტაციის — „იესო და მარიამი ყურანში“ — ერთ-ერთი ოპონენტი ბატონი მაგალი თოდუა ბრძანდებოდა. მთელი გულისყურით წაიკითხა ნაშრომი. რად უნდოდა ელექტრონული პროგრამა, ისე-

თი თვალი და ცოდნა ჰქონდა, მთელ ამ პროგრამას ჩვენს დარგში თავის თავში ატარებდა.

მოვიდა, მომიტანა უკვე აკინძული ნაშრომი და მითხრა: იცი, რა! თუ სერიოზული შენიშვნა არ გინდა, სასწრაფოდ უნდა დამშალო ეს ნაშრომი და რაღაც ჩაამატო!

ძალიან შევწუხდი. დისერტაცია უკვე მოთავებული იყო, აკინძული და მისი დამლა და შიგნით კიდევ რაღაცების ჩამატება დამატებითი განმანა იყო.

რა ხდება-მეთქი? — შეწუხებულმა ვიკითხე.

დისერტაციის ძირითად კვლევასთან დაკავშირებით ერთი თავი ისლამამდელი არაბეთის ნახევარკუნძულის რელიგიური სიტუაციის დაწვრილებით ანალიზს ეძღვნებოდა. გამოყენებული მქონდა თითქმის ყველა იმ დროისათვის არსებული აკადემიური ნაშრომი ამ საკითხზე, სხვადასხვა ენიდან (საერთოდ, დისერტაციის წყაროებისა და დამონებული ნაშრომების სია კი 400-მდე ერთეული მოიცავდა), მაგრამ გამოჩენილი მქონდა თავის დროზე ქართულ ჟურნალ „ჯავანმარში“ გამოქვეყნებული ბორის ზნამენსკის ხუთგვერდიანი სტატია აღნიშნულ თემაზე. ბატონ მაგალის ამ სტატიის ქსეროქსი გადაედო და ჩემთვის მოეტანა. სტატიას გადავხედე და მართლაც ბრწყინვალე ნამუშევარი იყო, მაგრამ ყველა ის ნაშრომი, რაც ზნამენსკის, ამ უნიჭიერეს კაცს, თავის თემაში გამოეყენებინა, მეც მქონდა დამონებული. ვიფიქრე, თავს დავიძვრენ-მეთქი და ბატონ მაგალის ასეც ვუთხარი: ხომ ხედავთ, მეც ყველა ნაშრომი მაქვს გამოყენებული, რაც ზნამენსკის-მეთქი.

სამაგიეროდ, თვითონ ზნამენსკის არ იმონებო!

მომიჭრა მოკლედ და გასაგებად. მოკლედ, დავშალე დისერტაცია, გავითვალისწინე ზნამენსკი და ასე წარვადგინე დასაცავად.

სტანდარტებზე როცა ვლაპარაკობთ, მელიმბა ხოლმე. სტანდარტს ადგენენ ის ადამიანები და აკადემიური გარემო, ვინც დარგში მუშაობს და რა ვითარებაც საერთოდ არის შექმნილი ამა თუ იმ დარგში.

ჩემს დისერტაციას ორი ხელმძღვანელი ჰყავდა: ნანა ფურცელაძე და აპოლონ სილაგაძე (ერთი ძალიან კეთილგანწყობილი, მაგრამ უაღრესად პატიოსანი და მცოდნე ადამიანი, მეორე მუდამ საიმისოდ მომართული, რომ ჩემს გაკეთებულში ოღონდ რამე „შეცდომა“ დაენახა). თუმცა ახლა რომ ვფიქრობ, ძალიანაც კარგი იყო, რომ ასე კრიტიკულად წაიკითხა თვითონ ორივე ხელმძღვანელმა და ამათ გარდა, როგორც მოგახსენეთ, ოპონენტებიც ჩინებული მყავდა: მაგალი თოდუა და როსტომ ჩხეიძე.

უბრალოდ, გული მწყდება, რომ ამ დისერტაციის მონოგრაფიის სახით გამოცემაზე დღემდე არ მიზრუნია.

დღეს მთელი დღე საგურამოში კარლო კაჭარავას სახლ-მუზეუმში ვავატარე. ეს მუზეუმი ამ გენიოსის მისმა დამ, ლიკა კაჭარავამ მოუწყო. ვინც არ იცის, კარლო 1994 წელს 30 წლისა გარდაიცვალა. დღეს გამაოგნა იმის დანახვამ, რამდენი რამის გაკეთება მოუხრია ამ მცირე პერიოდში. ეს იყო კაცი, რომელიც მთელი საუკუნით წინ უსწრებდა საკუთარ ეპოქას. ახლა და ახლა უფრო ედება ფასი როგორც მის ნახატებს, ასევე მის სრულიად განსხვავებულ, ქართული ლიტერატურის კონტექსტიდან ერთგვარად „ამოვარდნილ“ ტექსტებს: ლექსებსა თუ ჩანაწერებს. სამომავლოდ ეს ყველაფერი კიდევ მეტ ფასს დაიდებს.

მე კი განსაკუთრებული დღე მქონდა, მეგობრების გარემოცვაში დიდ ხელოვნებასთან ზიარებისა და ქვეყნიური რუტინის ერთი დღით დავიწყების დღე (სასწაული).

დღეს, სამარშრუტოში ასვლისას, წინ ენერგიულად გადამისწრო მრავალფუნქციან მკვლევარსა და მკვლევარს, მაგრამ უჩვეულოდ ენერგიულმა ქალმა: ნეტა, ადგილი იქნებაა?! — დაიყვირა და მძლავრი მუჯღუგუნით გამინაგვერდზე მე, რომელიც მისთვის კარის გაღებას და ჩემ წინ გატარებას ვაპირებდი. ახტა ზემოთ. აღმოჩნდა, რომ რამდენიმე თავისუფალი ადგილია. ვერ ჩამოყალიბდა, სად დაჯდომა უჯობდა. ფართობი-ფართობი მიმოაწყდა აქეთ-იქით და თავში ხან ერთი ფუთა მგლიჯა, ხან — მეორე, ხან — მესამე. ბოლოს გადაწყვიტა, რომ სულ წინა სკამი ერჩია, მიმიბრუნდა შუა მარშრუტკაში და ხმაძალდა მეუბნება: ჰა, გამოიარე ახლა, თუ მოდიხარ!

ისე გავბრაზდი, რომ რა გითხრათ. მაგრამ ერთადერთი ფრაზა ვუთხარი: როცა უცხოვს ელაპარაკებთ, თქვენობით უნდა მიმართოთ-მეთქი და აქ დაინწყო, რაც დაინყო! დეეთხებე მასწავლებლობას! უყურე ერთი! ეს მასწავლის ახლა, როგორ მოვიქცე. კარგა ხანს ითუხთუხა მეგრული აქცენტით. მე ხმა არ გამიცია. მერე, ღმერთი გაახარებს, ერთმა კაცმა ამოიგმინა: მართალი გითხრათ, ისე, რომ იცოდეთო! და ქალმა ახლა მისკენ მიმართა მთელი ვერბალური აგრესია. მოკლედ, სასაცილო სიტუაცია იყო, მაგრამ მართალი გითხრათ, ასეთ რამეებზე სულ აღარ მეცინება. კარგა ხანია, ჩვენში გაქრა ასაკის პატივისცემა. უმცროსები რომ აღარ სცემენ პატივს უფროსებს, ეგ ცალკე, მაგრამ ასაკოვან ადამიანს რომ ერთმანეთს სიღარბისაღეს ვერ სძენს საკუთარი ასაკი, ეს კიდევ უარესია. ნუ გაამართლებთ — ეტყობა, უჭირდა და ბაზრობის ფუთებითაც ამიტომ იყო. ალბათ, შვილებისთვის ვგალობსო. ეს ვარიანტები მეც დავუშვი, მაგრამ იქვე უარყვავი. ვაი, ამისთანა დედისა და ბუბის გაზრდილ შვილებს და შვილიშვილებს!

რა საშინელებაა ეს ირანოფობია, რომელიც ნახალისდება ათასი ჯურის ნაძირალას მიერ! ამ ქვეყნის თავს დატყობილი ყოველი ახალი უბედურება ჩვენში ირანის სიძულვილის დამატებითი მიზეზი ხდება და არა თანაგრძობისა. თუმცა დღევანდელ ქართველს უკვე მიზეზიც არა სჭირდება: ის ყველასა და ყველაფრის, სინამდვილეში კი, თავისსავე თავის მოძულეა და ვერ ხვდება, რომ სხვების სიძულვილით თვითგანადურების მექანიზმს ამუშავებს.

ხომ ხდება, რომ ჩემისთანა ადამიანსაც კი რომელიმე მწერალზე არაფერი სმენია. ხდება ძალიან იშვიათად. ასეთი იშვ-

ღმერთმა აცხონოს დიდებული მაგალი თოდუა, რომელიც მთელი თავისი უცნაურობებით ნარმოუდგენლად მიყვარდა.

აცხონოს აპოლონ სილაგაძეც, რომელმაც სწორედ თავისი უმედავანობითა და „სიავით“ იმ ეტაპზე, თავისდაუნებურად, დიდი სამსახური გამინია.

წიგნი, რომელსაც ხშირად ვუბრუნებდი და ყოველ ჯერზე დიდ ესთეტიკურ სიამოვნებას ვიღებ: ნანა ფურცელაძისა და თინა მარგველაშვილის „ათას ერთი ღამე“.

რა განძი დაგვიდეს! ახლა დაფიქრდი და ჩვენში, ძირითადად, არსებობს კრიტიკის ორი მიმართულება: შესხმა (ხოტბა) და მისხმა (ძაგება). არადა, კრიტიკა უნდა იყოს რაღაც შუალედური ამათ შორის.

ახლა მოვრჩი მესწავის კორექტურას. თვითტკობაში რომ არ გადავეშვა, მთელი ეს ხანი არ მტოვებს განცდა: ნეტა ვის სჭირდება? ვინ წაიკითხავს და გაიგებს?

ლილის შუქი უნთია და რაღაცას კითხულობს.

თურმე „რომეო და ჯულიეტას“ ამთავრებს ინგლისურად. ფანქარი აულია და განსაკუთრებით რაც მოეწონა, ის ადგილები გაუხზავს.

ყველაფერი გავიგეო... და ჩემი ეჭვის პასუხიც აქ მომეცა. რუმიმ შექსპირის შემოვობითა და ლილიკოს ენით გამამხსენა.

ადრე ჩემი მეგობარი მუშაობდა გამოცემლობაში. მე თეირანში ვსწავლობდი იმ დროს და თავს ვიკლავდით ერთმანეთთან მიმონერით. ამავე გამოცემლობაში მუ-

იათობა იყო აქამდე აირის მერდოკი. ნუხელ დავიწყე კითხვა და ლამის გავედი ბოლოში. დიკენსივით ვიკითხე. რა კარგი წიგნია ეს „შავი პრინცი“ (თარგმნა თამარ ლომიძემ). ისე რამდენი თამარ ლომიძეა და ნეტავ, რომელმა თამარ ლომიძემ თარგმნა? დიდ მადლობას მოვახსენებ გამომცემლობა „დიოგენეს“ ასეთი ძვირფასი საშობაო საჩუქრისათვის.

შობას უხდება სიმშვიდე და დიკენსის კითხვა. ან დიკენსის გმირივით ცეცხლთან ჩაფიქრება... ამისთვის უნდა გქონდეს ლირსული შემოსავალი და უნდა ცხოვრობდე ცოტა უფრო დალაგებულ, დინჯ და კარგ ქვეყანასა და მსოფლიოში. გისურვებთ სიძინჯეს და სიმშვიდეს. წიგნის კითხვას და თუნდაც წიგნის გმირების მიმართ თანაგრძობას. კარგ შემოსავალსაც გისურვებთ, ცხადია!

ანა კალანდაძეს რომ ვკითხულობ, ვგრძნობ, როგორ მეხება გულზე თუ ღანვებზე ანგელოზის ფრთები... ბევრი პოეტი მიყვარს მართლა მთელი გულით... უმათოდ ჩემი ცხოვრება საერთოდაც ვერ წარმომიდგენია, მაგრამ ამ შეგრძობას — ანგელოზის ფრთების შეხებას — მხოლოდ ანას პოეზია მიჩენს...

დღეს სამარშრუტო ტაქსიში შემხვდა ჩემი ერთი ვერელი მეზობელი. უფრო ზუსტად, ჩემს მეგობარს ჰქონდა ნაქირავები იქვე ჩემს სახლთან ახლოს და იმ ნაქირავები ბინის ზედა ეზო იყო ამ ქალბატონისა. ერთხელ მათ სახლს ხანძარი გაუჩნდა. დეტალები აღარ მახსოვდა კარგად და დღეს თვითონ ამ ქალმა შემახსენა: ცეცხლი სწრაფად აბრიალდა, მე შიგნით ვიყავი, საკუთარ სახლთან ერთად უნდა დავინგე-მეთქი.

შემოსვლას ვერავინ ბედავდა. ამ დროს შემოვარდი შენ, დაეტაკე საოჯახო ბიბლიოთეკის წიგნებს და დაუნყე გარეთ გაყრა, წიგნები უნდა გადავარჩინო.

მე არ მახსოვდა ეგ ამბავი, ღმერთმანი... ჩემმა მეზობელმა კი მითხრა, იმის მერე ყველას ვუყვები, როგორი გააფთრებით გამოჰქონდა ლობჯანიძეს წიგნები ცეცხლმოდებული სახლიდან გადასარჩენად.

ძალიან დამძიმებული მოვედი. დავკრძალეთ დავით წერედიანი მახათას პანთეონში. მწერლებს ყოჩაღ, რომ ჩვენში მანაც არსებობს თუნდაც კოლეგიალური სოლიდარობა. დათო, პრინციპში, გაცილა იმ ხალხმა, ვისაც უნდა გაეცილებინა. საზოგადოებრივი მაუწყებლის ახალგაზრდა ჟურნალისტები იყვნენ სიუჟეტისათვის. ამ ბავშვებმა დაბნეულებმა მკითხეს, ბატონო გიორგი, კარგი იქნება, თუ ვინმე პოლიტიკოსი გამოჩნდება, ეგებ ჩავწეროთო. ამიტომ გაფაციცებული ვიყავი: საქართველოს ხელისუფლების არცერთი შტოდან იქ არავინ შემომჩნევია. დათო, ვიცი, რომ აქ ხარ: დიდი მადლობა კიდევ ერთი მაგალითისათვის! ისე იცხოვრე, რომ პოლიტიკანებმა არც იცოდნენ, რამხელა იყავი!

გუშინ სამარშრუტოს ფანჯრიდან გარეებზე დავინახე თინა დიასამიძე. ვერ ჩავედი. არადა, მთელი დღე მიხაროდა მისი დანახვა. მიხაროდა, რომ თითქმის არ შეცვლილა. ჩემი თეირანში სწავლის სამი წლის განმავლობაში დევი ცხაკაიასა და თინა დიასამიძის ოჯახი იყო საიმედო თავშესაფარი არამხოლოდ ჩემთვის, არამედ ყველა ქართველი სტუდენტისთვის, ვინც იქ იმ დროს გრძელვადიანი თუ მოკლევადიანი პროგრამით რომელიმე უნივერსიტეტში სწავლობდა. დევი იყო სამუშაოდ ირანში და ეს ოჯახი ამიტომაც ცხოვრობდა თეირანში არაჩვეულებრივ სახლში, სადაც თინა კვირაში ორ-სამჯერ გვეპატიჟებოდა. დარეკავდა და გვეტყოდა: გამოდით, კარგი ტორტი მაქვს! მოდით, ისეთი კაი ჩაქაფული გავაკეთე! უსაყვარლესი, ძალიან კეთილი და ძალიან არტისტული! აქედან, ჩემთვის, ვულოცავ ახალ წელს და მინდა ვუთხრა, რომ მაგალითია ჩემთვის: უბრალოდ, არაპომპეზურად გაკეთებული ყოველგვარი სიკეთის, ადამიანის სიყვარულით გაღებული მადლისა!

გუშინ დილას განსაკუთრებით მეზარებოდა სამსახურში წასვლა. თავი ვაიძულე და წავედი. სისხამ დილით ჩვენი ქურთი თუ სომეხი მეგობრები იდგა ყინვაში და გაზონზე დაყრილ ნაგავს — ქალაქებს და ვითომ ასეთ მსუბუქ რამეებს ხელით აგროვებდა. რომ დამინახა, თითქოს ცა გაეხსნა: გამარჯობა! როგორ ბრძანდებით? — დამიძახა ხალისიანად. მივესალმე და ვუთხარი: აი, თქვენისთანა ადამიანების შრომაზე დგას ეს ქვეყანა!
— ღმერთმა დაგლოცოთ! — მომადახა გახარებულმა და მივხვდი, რომ სიზარმაცე არის მშობელი ყოველგვარი უნიათობისა და დეპრესიისა!

მთარგმნელის თავსატეხი: რაც მენსევის თარგმნას შეეუდეთი, მას შემდეგ მანუხებს, ვეძებ, მაფორიაქებს „საწინააღმდეგოს“.

დეგოს“, „წინააღმდეგის“ უფრო მოკლე, სხარტი და პოეტური შესატყვისი. ზუსტად რომ ემთხვეოდეს ლათინურ პრეფიქსს „ანტი“ და არაბულ ნაწილაკს „დიდა“ (სპარსული „ზედა“), რომელიც ზოგჯერ გაარსებითებული ანუ არსებითი სახელის ფუნქციით გამოიყენება. საწინააღმდეგო წინააღმდეგი მენერა, გადავშალე, გამოვიყენე „ანტი“, გადავშალე, შეუუდეთი სიტყვათქმნადობას, დავწერე „ფარდი“ და „უკუფარდი“ არ მომწონს. სულხან-საბას ლექსიკონში არაბულ-სპარსულიდან ზუსტად გადმოტანილი „ზედიც/ზადიც“ ვნახე, მაგრამ დღევანდელ მკითხველს ეს არაფერს მისცემს... ისევ ნატურის ხეს ვეძებ ელიოზივით, არადა, რამდენიმე დღეში წიგნის დაკაბადონება დაიწყება.

რუსთაველის საიუბილეო წელს შეადგინეს რუსთაველიანა — ყველაფერი, რაც კი ვინმეს დაუწერია რუსთაველზე და შიგ შეიტანეს ვახტანგ VI-ის მკვლევრის ჯაკობიას ნახევარგვერდიანი სტატია რუსთაველზე, შესაძლოა, თავისთავად კარგი ნამუშევარი, მაგრამ ნახევარგვერდიანი მიმოხილვა იმ საკითხებისა, რაც უკავშირდება რუსთაველისა და ვახტანგ VI-ის პარალელიზმებს... და ამხელა ბიბლიოგრაფიაში არ შეუტანიათ ორი ვებერთელა ტომი, სრულიად ორიგინალური და გამორჩეული კვლევა რუსთაველის შესახებ — პავლე ინგოროყვას რუსთაველიანა.
რა თქმა უნდა, შემდეგნაირად სიტყხვილი იყო, თორემ პავლე ინგოროყვას რა? სადაც მის სახელს ახსენებენ, რუსთაველოგიაც იქ არის!

დღეს ძია ზეზვას, უბრწყინვალესი ქართველი მთარგმნელის ზეზვა მედულაშვილის დაბადების დღეა.

ვილის დაბადების დღეა. 80 წლის გახდებოდა. ამ თარიღთან დაკავშირებით „მწერალთა სახლში“ შესანიშნავი საღამოც გაიმართა. საღამოზე წარადგინეს ზეზვა მედულაშვილის თარგმანების სრული კრებული „აღმოსავლური მზეჭრელი“, სადაც თავმოყრილია მთარგმნელის სხვადასხვა დროს სხვადასხვა (ერთი კაცისათვის წარმოუდგენლად ბევრი) ენიდან შესრულებული ნიმუშები, ამტყვევებული ისეთი იშვიათი ქართულით, რომელიც დღეს უკვე საწატრელია. დიდი შრომა გაუწევიათ ამ წიგნისათვის ზეზვა ძიას მშვენიერ ოჯახსა და წიგნის რედაქტორ ანდრო ბუაჩიძეს, რისთვისაც განსაკუთრებული მადლობა ეკუთვნის. ვფურცვლავ წიგნს და ცრემლები მომდის. ყურში ზეზვა ძიას ხმა ჩამემისის, მისი განსაკუთრებული კილოთი და სიყვარულით ნათქვამი — „შვილო“. არ არსებობდა ასეთი ალალი, კეთილი, უშურველი, ბუნებრივი კაცი!

იტალიურიდან თარგმნილ რაღაც რომანს ვკითხულობდი ახლა. და უცებ შევამჩნიე, რომ როგორ სხვანაირად ვკითხულობ ყველაფერს, ვიდრე, ვთქვათ, სიყმაწვილესა და ახალგაზრდობაში. კერძოდ, გეოგრაფიული სახელები, რაც ადრე სიმორის, გაუცხოების რეალურ და ემოციურ განცდას მიქმნიდა, ახლა ძალიან ნაცნობია: მეც კი რომ დამივილია, ვთქვათ, რომ შიშის ქუჩები და რეჯო კალაბრია რომ ახსენა პერსონაჟმა, რომელიც თვითონ იტალიელებისთვისაც კი შორი რეგიონია და იქაური რაღაცები მათთვისაც კი ახსნას საჭიროებს, გავიფიქრე: აქაც კი ვყოფილვარ.

სიტყვა მულაზანზარი, ჩემი ფიქრით, უნდა მომდინარეობდეს სპარსული მორცხარ-ე რაზ-იდან რაც ნიშნავს: საიდუმლოს ჩიტთა მინდორი (შდრ: იუსტინე აბულაძის ვერსიას).

თქვა: სჯულისა და რელიგიის არა ვარ კაცი, ჩემს თვალში სჯულს და რელიგიებს არა აქვს ფასი. რადგან რამდენჯერ მოვიტანეთ ახალი სჯული, იმდენივეჯერ უთახმობა გაჩაღდა კრული. იმატა მტრობამ, ერთმანეთის ქიშპმა და ბოლმამ, რელიგიური ომებიც ხომ მრავალჯერ მოხდა! დაითხა კაცთა სისხლი მრავლად, როგორც ნაღველი, უთვალავჯერ და უთვალავჯერ რწმენის სახელით.

არც მუსლიმი ვარ, არც ქრისტიანი-იუდეველი, მხოლოდ გონების მსჯავრს ვუხრი ქედს, ცრემლთა მფრქვეველი. გონი კი ამბობს:

უსასრულო სიამოვნება არისო სხვებთან, სხვაგვარებთან თანაცხოვრება. სჯული გვასწავლის ურწმუნოთა სისხლს თუკი დაღვრი, უსაზღვრო მადლით აგვესება სული და სახლი. განსხვავებულად მოფიქრალნიც კაცნი არიან, სჯული რად ამბობს, მათი სისხლის ღვრა ალალია. ამიტომ არ მაქვს რწმენა ქრთილის ან თუნდაც მისხლის, რომ არ დავღვარო ჩემი მისხის უბრალო სისხლი.

შენც, შვილო ჩემო, მარტოოდენ გონიერებით დედამიწაზე მოზინადრე სუყველა ხალხთან იმეგობრე და იყავ მათი მხნე ნათესავი — საუკეთესო რელიგია სწორედ ეს არი! ჯალალ ედდინ რუმი მე რომ მევალეობოდეს, ამ ლექსს სასკოლო სახელმძღვანელოებში შევიტანდი! ეს განსაკუთრებით გვჭირდება დღეს. რელიგიური ფანატიზმის აღზევების ჟამს.

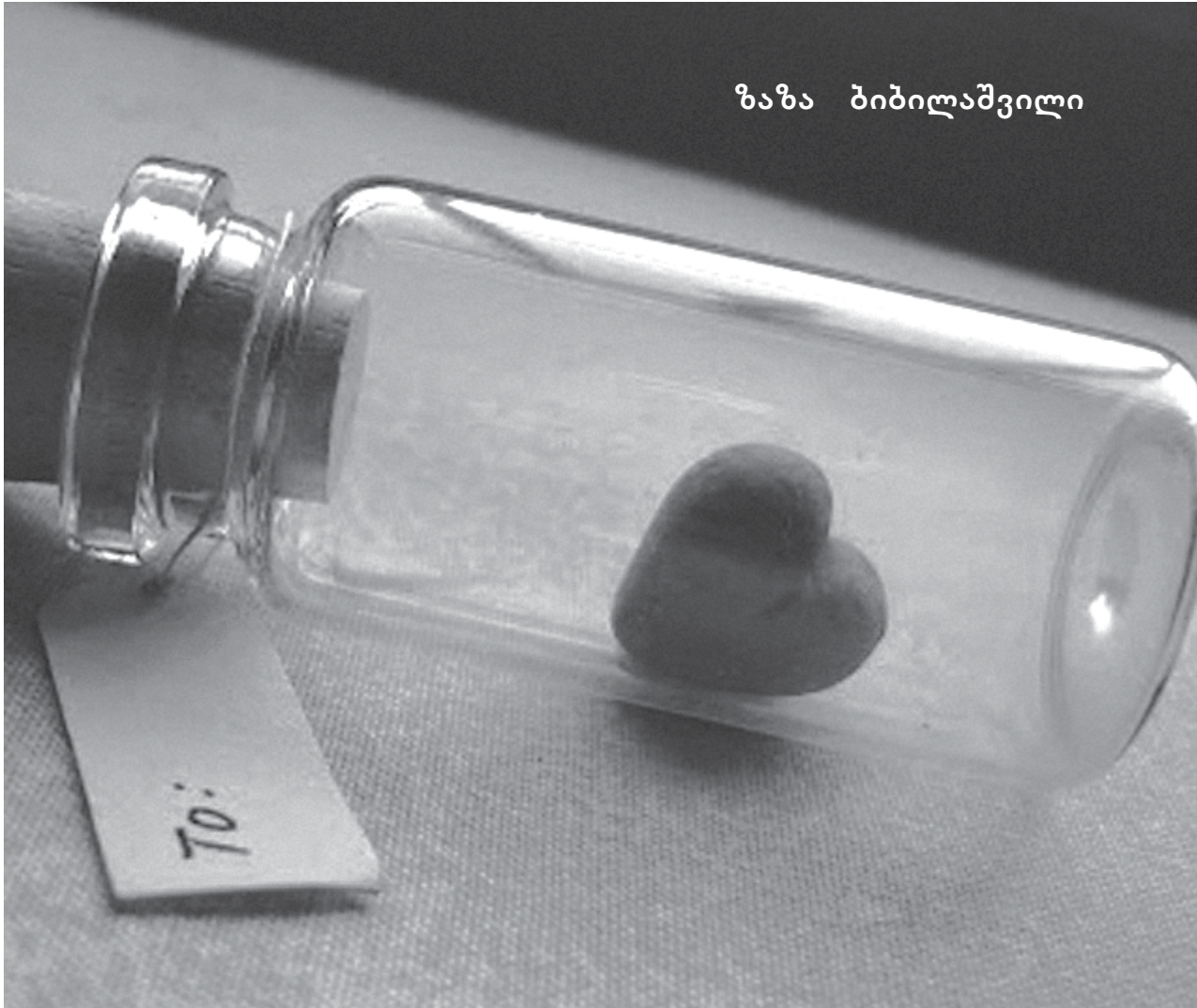
ჩამოვსქროლე ნიუსფიდი. ვნახე ლექსები. 10 ლექსიდან 7 იწყებოდა ნაცვალსახელით „მე“. რა მოგივიდათ, მეგობრებო! რა მეობა აგიტყდათ?

თუ გინდათ, შეამოწმოთ, რამდენად ღრმად იცით ის, რისი სპეციალისტიც ხართ, დაწერეთ ამაზე ბავშვებისთვის, ყმანვილთათვის და მიხვდებით, რა ძნელია, იყო რამის სპეციალისტი.

მარინა ცვეთაევა — პოეტი ქალი დღეს, რომელსაც სურს, მარინა ცვეთაევას დაემსგავსოს.

ყოლამპოსეინ საედი — ძალიან მაგარი და ძალიან ტრაგიკული ბედის ირანელი მწერალი. დღეს დაბადების დღე ჰქონია (2 ნოემბერი).

„ბაიალელი ჭირისუფალის“ ავტორი (ქართულად თარგმნილია, როგორც „ძაძით მოსილი ბაიალი“).

ზაზა ბიბილაშვილი

თქვენ —
ვისთვისაც სიცოცხლეა, რაც არი! —
განა —
დედი-ნაცვალ-ნაცვალ-ნაცვალ,
გამომცხვარი მზეზე ნაცარ-ნამცხვარი,
ცისქვეშეთში აცაბაცა ბანცალი, —

ვინც თან კუდი მოიყოლეთ საყავრე,
ვინც მოხვედით-ნახეთ-მოინდავლეთ —
ცა — საქუდედ, ცისარტყელა — საქამრედ —

თქვენ საერთოდ როგორ კვდებით —
გადამრევთ!

ზაზალი (5)

სიმაღლის შიში

გაინიე, ძმაბიჭო —
თავზე არ დაგაბიჯო.

ქარაფშუტა პრიტანელი

პანტაპუნტით
ფანტა ფუნტი.

მასმოს ზამთარი

იყოს,
ცხელოდეს.

არიერბარლი

დგებიან რიგში ოსტატები სათანადონი:
ექიმი,
მღვდელი,
კვლავ ექიმი — პათანატომი.

მთელი უკედურება

ასი წლის მერეც მოხდებოდე —
მაინც მოხდები
მაშინ ანმყოში,
მაშინ ახლა
და მაშინ ამ წამს.

უკვდავი ღობიკა

გასაგებია:

ყველა მოკვდა
ანდა მოკვდება...

მით უფრო:

რალა საჭიროა
ჩემი სიკვდილი?!

თოკი

დაძველებული,
დაძენძილი,
დარბილებული
უქმად კიდია,
რა ხანია.
მხოლოდ ხანდახან —
ის ობიანი
ყულფის თვალი
თუ მომატანა —
იმ ობიანი
ყულფის პირით
აქირქილდება.

*
მეც შემძლია,
არ გავრითმო,
რიტმში არ ჩავსვა,
და საერთოდ,
არც კი დავწერო.

*
— შენ მოიყარე ჩემი ხნისა! —

თვალცრემლიანი ლოცავდა მუხლუხს
ოთხი დღის პეპელა.

*
შენ ისეთი ლამაზი აღარ ხარ,
მაგრამ მერე რა —
მეც აღარ მიყვარხარ ისე ძალიან.

კალენდარი „ორი ნაბიჯი“

მომხმარებლისთვის მალაზია „ორი ნაბიჯი“
მხოლოდ სავაჭრო პროდუქციას როდი იმეტებს —
ამსახალწლოდ, მაგალითად, კედლის კალენდარ
„ორი ნაბიჯით“ ასაჩუქრებს თავის კლიენტებს.

ერთფურცლიანი კალენდარი „ორი ნაბიჯი“
რათა — ყუათით — წელიწადის იყოს სამყოფი —
ფონად ყველა თვეს უფენია ფოტოსურათი —
ხილის, ციტრუსის, ბალჩეულის, კენკრის ნაყოფი:

ვაშლი, ბანანი, ბრონეული, ლეღვი, ყურძენი —
სულ ერთმანეთზე ხასხასაა და ნუგბარია.
აქეთ — მარწყვია, საზამთროა, ნესვი, მაყვალი,
იქით — ბალია, ალუჩაა, ალუბალია.

თითქოს უბრალო ქალაქია, ფოტოებია.
ან რა იქნება — მალაზიის ნაჩუქარია.
მაინც რამეა — შავ-წითელი დღეების მიღმა
ფერად ნაყოფებს უყურებ და თვალს უხარია...

მაგრამ არასდროს არაფერი არის სამყოფი —
და აღმოაჩენ აქაც — თორმეტფერადკლიტულში:
მსხალი აკლია... მანდარინი, ჟოლო, ქლიავი...
ცოტა ხილია, ბალჩეული, კენკრა, ციტრუსი...

კაცის გული კი ისეთია, თითქოს გინდება —
ყველა ნაყოფი ამ ახალ წელს დაიკვებო და
ფიქრობ — რა კარგი იქნებოდა კივი, უნაბი,
მოცვი, მოცხარი...
და საერთოდ — რა იქნებოდა —

ეს ბალი-ბალჩა, ველ-მინდორი თუ პლანტაცია
ხელის გულივით ვინროდ რომ არ მოლობილიყო,
რომ ყოფილიყო უფრო დიდი ეს წელიწადი —
თვე-ნაყოფებით დახუნძლული რომ ყოფილიყო,

ჩაყვრებოდეს, დაე, მბეჭდავს წყალში ნაშრომი —
მთელი ტირაჟი შესაცვლელი გაუხდებოდეს —
აღარ ეწეროს ოლონდ ფურცელს „ორი ნაბიჯი“
ანდა ეწეროს, ოლონდ ასე არ უხდებოდეს —

უდღეურობის დამლასავით აღარ დვიოდეს
თავში... ბოლოში, შუაგულში, გინდა — ნაპირში,
ორი ნაბიჯი არ იტევდეს მთლიან წელიწადს,
კიდევ დანარჩენს — რამდენიმე ორი ნაბიჯი,

და ეს ორმაგი იდილია — დროის, მოსავლის —
წარმავალობის იდილის როგორც ხელყოფა —
იყოს იმხელა — ყველა ნაყოფს ეყოს ალბომად —
თორემ რამხელა ც გინდა იყოს — შენ რას გეყოფა...

ეგრეა — როცა მოგერევა გულის მორევი —
ციდა ფურცელზეც უსაშველოდ ბევრი ნაკლია! —
ამ დროს — რა ყრია ქვეყანაზე ყველა ფურცელში,
ამ კლიტულების სიმრავლეშიც ნეტა რა ყრია...

ეგ არის — კიდევ — საჩუქარი საჩუქარია —
არ არის წესი — გაუსინჯო სიგრძე-სიგანე.

მოკუნტულ ტანზე მიიფარე მოკლე საბანი,
თხელი პერანგი იპერანგე, კანი იკანე...

მანამდე — ვიდრე მალაზიას, მბეჭდავს, მებაღეს —
ფეხმალი ჟამის რომელიმე მესადავესა —
გაემეტება ფარატინა, თავზე წარწერით:
„ორი ნაბიჯი. ორიათასესადაესა“.

სად ხარ, როცა სინარულია?

არის მოკეთე-ქომაგის
ერთი რჩეული ჯიში —
გადაკარგული ლხინში და
გამოჩენილი ჭირში...

მატლი, სვავი და აფთარი
ბრუნავს, ყივის და ხენეშის
იქ, სადაც არეს აბრუებს
ტკბილსურნელება ლემის...

ღმერთს იხსენებენ, უხმობენ,
მგონი — ხედავენ კიდევ
ყველაზე ხშირად — მიმდგარნი
სასონარკვეთის კიდეს...

შენზეც ამბობენ — გულიდან
სევდის ფრინველი ჩეკსო.
მითხარი, აი, მაგათგან,
შენ რომელი ხარ,
ლექსო?

მიჯნური

მინახავს ჩემი შეყვარებული.
შეიძლება — რამდენჯერმეც კი:

ერთხელ —
თითქოს არც კი მეძინა.

ერთხელ კი —
ისე მოჰგავდა ნამდვილს —
ვუყურებდი და მეცინებოდა...

მინახავს ჩემი შეყვარებული.

აბა, სულელი კი არა ვარ,
უნახავად შემყვარებოდა.

*მიჯნური — (არაბ) შმაგი.

სასიცოცხლო

თუკი მეც კი ვერ ვაკადრე ხელყოფა —
ვერ ვესროლე დამბაზა და ხელთოფა,
თან მეთმობა, თან მაინც არ მეთმობა
წყალნარევი ჩვენი ურთიერთობა —

*
დრომ თავისი გზით იარა —
რას არ იზამენ დრონი —
ახლა — მიყვარხარ კი არა —
აღარც კი მძულხარ, მგონი.

*
რომ მეგონა — ამიარე,
ხოლო მერე — ჩამიარე —
ალბათ გულში გამიარე —
რაკი აღარ გამიარე.

*
სულ გავთავებდდი —
ანთებულ თვალნი
დაგინკაპუნე
ფოტოს ქვეშ:
გული.

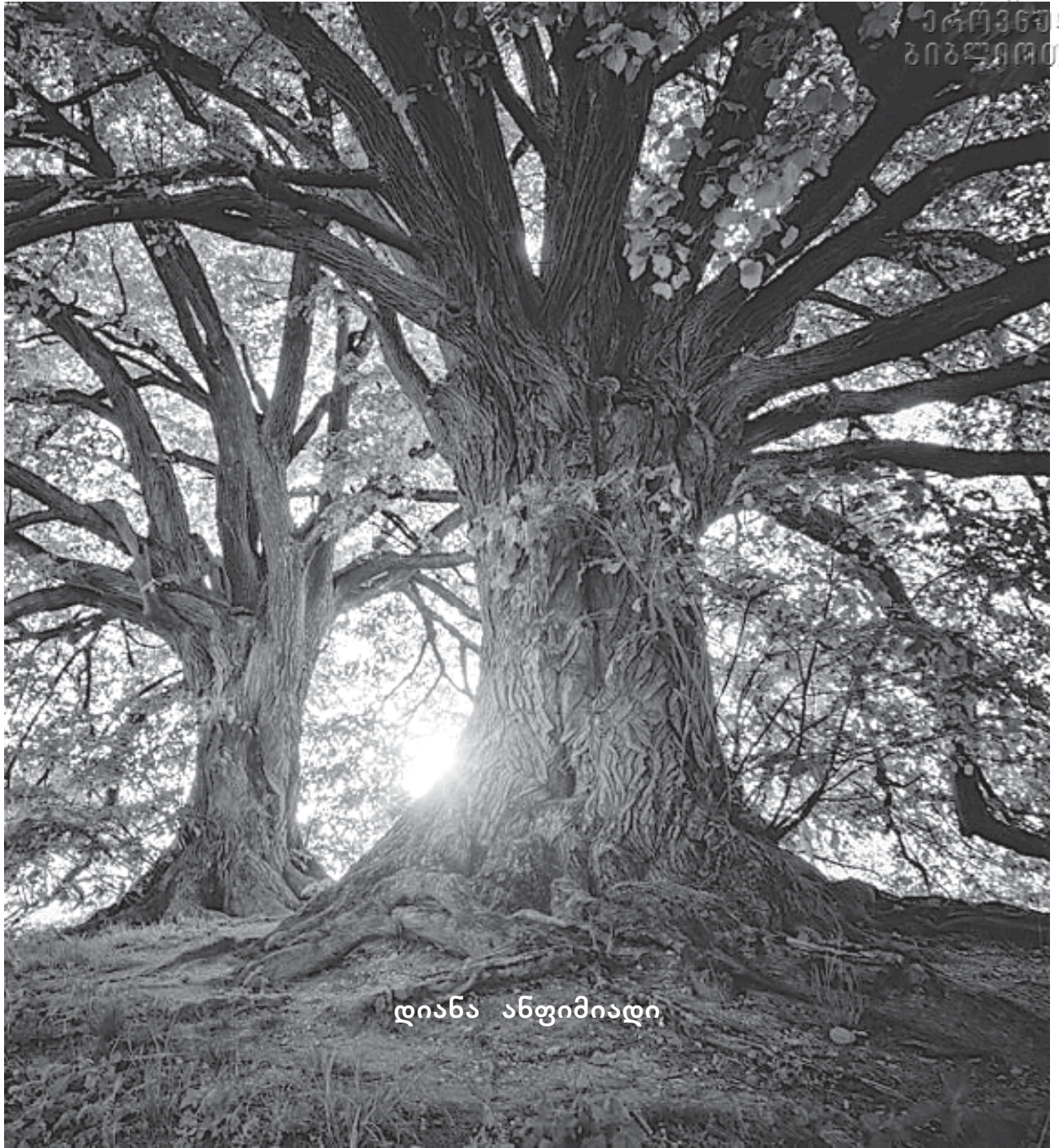
*
მერე რა — თუკი
შენგან როგორიც
მოვჩანვარ, ისეთს
ვერ შემეყვარებ.

შენ რომ იცოდე,
ჩემგან როგორი
მოჩანხარ —
ზედ არ
შემომხედავდი.

*
ძალიან ნელა, ძალიან დიდხანს ამოდის ზღვიდან.
თითქოს იმიტომ, რომ იმ ლამაზ ფეხებს კენჭები სტკენს.
უფრო კი იმიტომ, რომ ის ლამაზი ფეხები აქვს.

*
ჭორია, თითქოს თვითგვემაზე ვიყო თანახმა
და უმოწყალო უშენობის მონა-მინაყმა —
ის, ვინც შენა ხარ, მე ვიცი, რომ სულ ჩემთანა ხარ
და ვინც სხვაგან ხარ, მე რა ვიცი აბა, ვინა ხარ.

*
მაგ ირონიით ირონიას უკნინებ ტარიფს —
რაკი შენსაზე პოზიცია ჩემი მყარია:
ეგ შენ იდარდე, თუ უყვარხარ ვილაცა არიფს —
მე დედოფალი მიყვარხარ და ეს მიხარია.

ლიანა ანფიმიადი

სე

როგორი შრიალა ხარ, ხეო, გამარჯობა.
ჰაერი ფოთლების შრიალში მოიმწყვდიე,
მე კიდევ ვიხრჩობი.
ბალახის ღეროთი
ვცდილობ ამოვტუმბო შაერი მინიდან —
მკვდარი მამაჩემის დამდნარი ფილტვები.
როგორი მწვანე ხარ ხეო, დამენახე!
ეგ მთელი სიმწვანე ფოთლების წვეთებად
მიგწვეთავს ზეცისკენ —
წვიმა პირიქითა.
მე კიდევ აღარ მყოფნის
თვალების სინათლე,
ზღვისქვეშ კაკვალული ძარღვების ბილიკიდან.
თითქოს ჩავიძირე, ამ თმების ბაგირი
ახრჩობს მეზღვაურებს იმ სხვების მაგივრად,
ვისაც გემბანიდან ხელი დაუქნიეს.
როგორი მარტივია იყო წყალმცენარე,
თევზების და ზღვის ვარსკვლავების არჩივი.
შენ კიდევ როგორი ფართო და შრიალა
და ტოტებბასრი ხარ —
ჩიტების არჩევანი,
წამახულ კაპზე რომ ეს გული გკივია,
სისხლისგან დაცლილი ბრჭყვიალა სათამაშო,
როდის ჩაგეხუტე ასე გამეტებით,
ასე გაგიჟებით,
ხეო, აღარ მახსოვს...

სიყვარული

სიკვდილით შენ რას გაგაკვირვებ,
რამდენნაირი გქონია, აღარც მახსოვს,
ვერასდროს დავთვალე,
ყველა სიკვდილი ნაცნობია,
წვიმის შხამიანი წვეთოვანი,
გადასწორებული ხაზი ჰორიზონტის
— გული მერამდენედ, სამყაროც გაჩერდა,
თოვლი გალურჯებულ ბაგებზე —
ზენარზე დაწერილი მკვდარი პროფილი.
რალა გაგაკვირვებს, რა გაიმბო...
მაგრამ ეს სიკვდილი,
სახლში რომ დამისახლდა,
ისეთი ციცქნა და საყვარელია,
ფუმფულა, ღუნღუნა,
ფანჯრის მინასთან ატუზული,
კარადის სიღრმის ბინადარი,
პანანინა, თვალელებიციმი...

არც არავინ მასწავლა მოვლა,
ლამბაქზე თბილ რძეს ვერ დავუხსამ,
ვერც რაფაზე ხორბლის მარცვლებს,
გამაყურებლის ნამცეცები?
კოვზის წვერზე წვეთების დათვლა?
ძილი როგორ? გასეირნება?
ჩრდილი ლურსმნებით დავუჭედე,
რომ გაიქცეს, სადღა ვეძებო,
დიდთვალეა, მზერაცმიციმა...
სალამობით ერთად ვსხედვართ,
ამბებს ვუყვები, ვეფერები,
კისერთან იცის მოყურება...
რა უუამბო, რითი გავართო,
რით დავავინყო...
ერთხელ ნეკნები ჩამომიძნა,
ასფალტზე თხევად კლასობანად ჩამოიცალა,
ცალ ფეხზე ვდგავარ და ქვას ვისვრი
ცარცით მოხაზულ სხვა უჯრედში გადასახტომად,
ტბის გაყინული ზედაპირი
ჩემს ქვეშ მძიერი კრონოსივით
ყლაპავს და ყლაპავს...

სიმღერა

ზამთრის სახლიდან
ბავშვის სიზმრის ლურჯი კვამლივით
გაიფანტება სული თანდათან,
მე გავიყოლებ ჩემს წყალნაკულ ქოთნის ყვავილებს,
შენ რას გამატან?
ერთხელაც, ჩემი ბოლო სუნთქვის ჩამოსახსნელად
როცა კიბის ჩრდილს ხის ჩრდილს მიადგამ,
მე გავიყოლებ მკვდრის სიმღერებს,
როგორც ყვავილწუნულს,
და კიდევ შენზე ლოცვებისგან შეკრულ იადგარს.
მგზავრი ვარ, ჩემი ბოლო ტვირთი კითხვის პასუხად
ნაკლებია ზოგჯერ, ხან მეტი,
და ამიტომაც მიმაქვს მხოლოდ ხმოვნების რიგი,
და ფშვინიერი თანხმოვნების სუნთქვა ხანმეტი.
სხვას რას ნავილებ, ჩემი სულიც აღარ მომყვება,
სტვენით, ძახილით, დამუქრებით დიდხანს ვუხმობდი,
გადასანერად დაგიტოვე ეს ხელნაწერი,
მწიფე სინგურით მოგინიშნე თავი, მუხლები...
ზამთრის სახლიდან
ბავშვის სიზმრის ლურჯი კვამლივით
გაიფანტება სული თანდათან,
მე გავიყოლებ ჩემს წყალნაკულ ქოთნის ყვავილებს,
შენ რას გამატან?

ბექა ქურხული

თვალდაკარგული ყივჩაღის ჩანაწერები

ფრაგმენტი მომავალი რომანიდან

დასასრული დასაწყისი N262-263

ქუჩა ცარიელი იყო. შუა გზაზე, ერთმანეთის მხარდამხარ, ეგეთი ქუჩური მარშით მიდიოდნენ. ზუსტად ახლანდელ რესტორან „შარაგულთან“ მათკენ მომავალი მგზავრი აილანდა. მათ დანახვაზე მკვეთრად შებრუნდა, გადაუხვია და გზის მეორე მხარეს გადავიდა. გადავიდა და მანდ დაილუპა, მითუმეტეს, რომ გზის იქით, ბენზინგასამართ სადგურთან, რაღაც სასწაულით შემორჩენილმა და ვერაგულად განათებული ქუჩის ფანარმა მისი ძირფასი ტყავის ქურთუკიც აირეკლა. გზა რომ გაეგრძელებინა და ბიჭებისათვის ისე, უბრალოდ, თავის გზაზე მიმავალს ჩაეელო, ალბათ არც არაფერი მოხდებოდა.

ზუკა ეგრევე გამოიყო ბიჭებს და თვითონაც გადავიდა ქუჩის მეორე მხარეს — გამვლელს გზა გადაუჭრა.

— რას შვები, შეჩემა, კომენდანტის საათია, — მაკენა იმ წამსვე მიხვდა და დაფეთდა, მაგრამ მაინც მიჰყვა ზუკას.

— გავარტყი ამათ კომენდანტის საათს, პოპედელი გიტლერა, პოპედელი ი ფანტომასა! — მხიარულად გამოსცრა გაცოფებულმა და წერას ატანილმა ზუკამ.

— ხოო პოპედელი გიტლერა, პოპედელი ფანტომასა, ვილაცა დოცენტმა არძინბამ კი გადაგახიათ საკუთარი კეთილბუნეობით.. — არ შეარჩინა ამაღამდელი შიში მაკენამ.

ზუკას ისეთი ავი და ცუდი ცეცხლი გაუკრთა თვალეში, ისე შეხედა მაკენას კეფას, რომ გიორგამ, რომელიც ორივეს უკან მიჰყვებოდა გაიფიქრა — ეგ არის და ატაკა გოგრაში და დააგდოო!.. მაგრამ ახლა მაგის დრო არ იყო, მომენტაც ჩაი-

არა და მაკენა ისევ გადარჩა. მართლა ძალიან ილბიანი იყო ეგ ჩემისა.

გამვლელიც ყველაფერს მიხვდა და ქუჩის კუთხესთან უმწეოდ გაჩერდა. მიხვდა, რომ ველარ გაასწრებდა და ახლა შიშისგან გაჩიბულსა და გამეშვებულს ველარც წინ მოეხერხებინა გზის გაგრძელება და ველარც უკან გაქცევა. ისე უმწეოდ უყურებდა ამ სამ ავანაკს, რომლებიც მგლებივით უხმოდ, საქმიანად და უკან მოუხედავად უჭრიდნენ გზას, როგორც მოსაწყვეტად გამზადებული ფოთოლი.

— კაი ბიჭი ვარ, ძმაო! — მოულოდნელად და ცოტა ისტერიულად ამოიყვირა გამვლელმა იმდროინდელი ყველაზე ცნობილი და სწორედ ამიტომ, უკვე კარგა ხანია, ნაკლებად ეფექტური ქალაქური პაროლი — დაახლოებით ზუკასხელა ბიჭი იყო, ერთი-ორი წლით უფროსი.

— და ნე მელოჩის, ნადენკა! — ისევ ოკუპანტების და თავისი მოსისხლე მტრების — რუსების — ენას მიაწვა ზუკა, — ამ ბოლო დროს ეს ქალაქი სულ კაი ბიჭებით გადაივსო. რომ დაგჭირდეს, არიფ, წესიერ და პატიოსან კაცს სანთლით ველარ მოძებნი ამ სიბნელეში და, აბა, ვის გავხადოთ?..

— ჩვენც კაი ბიჭები ვართ, ამიგო, და ცუდების და ბოზების ნაცვამ კურტკას ხომ არ ჩავიცვამთ?.. — გამვლელზე არანაკლებ ხაფი ხმით ამოიყვირა მაკენამ. მაინც დაძაბული იყო. მანქანიდან აკუმულატორის ამოღება სხვა იყო და ცოცხალი ადამიანის გაძარცვა კიდევ სულ სხვა. არ იყო მაინც მისი პროფილი.

არა, ცოდვას ნურავინ იტყვის, არც დანა ყოფილა და არც ზუკას განთქმული ბოთლის ხეზე მიმტვრევა, ისედაც სამნი იყვნენ. გიორგამ უხმოდ, ფრთხილად გახადა

ტყავის ქურთუკი და იქვე ჩაიცვა. ზუკამ ფრთხილად გასინჯა გამვლელი, იარაღი ან დანა არ ედოს და უკვე შებრუნებულეს, აქეთ არ მოგვაყოლოს ტყვია, ან არ მიგვმტროს ამ ლამის შუხურშიო. არაფერი, სუფთა იყო, ზუკამ მეგობრულადაც კი მიუტყაპუნა ფერდზე ხელი. ცოტა მოგულიანებული მაკენა კი უკვე გიორგაზე მოცმულ ქურთუკში იჩიხიკებოდა, ვინმე იფიქრებდა გიორგას შმონავსო. მოულოდნელად ქურთუკის გულის ჯიბიდან ფოტოსურათი ამოიღო.

— ეე, ხელი, ჩემი დედა... დამბრუნე, ბიჭო, ჩემი საცოლის ფოტოა! — მოულოდნელად სერიოზულად გაექაჩა გამვლელი.

— შენი ბიჭი ტყეში დარბის, იუზგარ, რა დღეში ხარ? — ხელი აუკრა მაკენამ, მაგრამ ყურამდე გაკრეჭილი და ანგლოზის ხასიათზე მოსული ზუკას მკაცრ მზერას გადააწყდა.

— დაუბრუნე!..

მოულოდნელად მაკენას თვალები გაუდიდა, სახე შეეცვალა და იმის მაგივრად, რომ ფოტო პატრონისათვის დაებრუნებინა, უხმოდ გაუნოდა ზუკას. ზუკა უნებურად ერთადერთი ანთებული ფარანისკენ შებრუნდა, გიორგაც გვერდით ამოუდგა და ერთად დახედეს სურათს. მერე გამშრალბმა გადახედეს ერთმანეთს. მერე მაკენას შეხედეს. მერე გაძარცვულ გამვლელს, რომელიც ცოცხალი თავით არ აპირებდა საცოლის ფოტოს დათმობას.

ზუკამ ფოტო უხმოდ დაუბრუნა პატრონს.

- ეგეც გაიხადე და უკან მიეცი!..
- რა უნდა მიეცი, ტო?..
- მიდი, დაუბრუნე, გუებნები!
- რა უნდა დაუბრუნო, რატო უნდა დაუბრუნო?

— დაუბრუნე, გუებნები! — თვალები გადაუბრიალა ზუკამ.

— შანსი არაა, არაფერს არ დაგვებრუნებ! — გაჯიქდა გიორგა.

— მიდი, დაუბრუნე, რომ გუებნება, შენ ხო არ გაუბრუნებ?.. — როგორც ყოველთვის ზუკას მისცა მასტი მაკენამ.

— ნატი თქვენი!.. — გიორგამ დაცინვით დახედა ზემოდან მაკენას, — ნატი თქვენი მასხარა კარგიც... არაფერსაც არ დაუბრუნებ... —

— არ მინდა, ძმაო, გქონდეთ. ეგ კურტკა მკიდა. გითხარით, კაი ბიჭი ვარ-მეთქი, ოღონდ ჩემი საცოლის სურათს არ გაგატანო და ზედმეტი არაფერი არ აკადროთ, თორემ ბოზიშვილი ვიყო, ვიმოქმედებ... გამვლელს, თავისი საცოლის ფოტოსურათი ორივე ხელით ჩაებლუჯა, წარმოდგენა არ ჰქონდა, სად წაელო და შიშისგან, დაძაბულობისგან და სიბრაზისგან მთელი ტანით კანკალებდა. ხელებში უცახცახებდა საცოლის ფოტოც.

ჰო, ეგ იყო. თიკო. თიკოს ფოტო დაჰქონდა ტიპს ქურთუკის გულის ჯიბით, ჩემი საცოლეო. ალბათ ახლაც იქ მიდიოდა. არ იყო გამორიცხული.

უხმოდ გაბრუნდნენ. ერთმანეთს თვალს ველარ უსწორებდნენ. ცოტა გაიარეს თუ არა, ატეხა ტიპმა პანიკა, მაგრამ რა ატეხა. თან აღარც ჩანდა, სიბნელეში შეინია და იქიდან აკვივდა.

— კურტკა წამართვეს ამ ახვრებმა!.. თქვენ თუ მე არ განახოთ, ჩემი დედას!.. ბოზიშვილი ვიყო, თუ არ მოგთხოვოთ!.. თქვენი ბესპრედელშიკი!..

თავის დარდში ჩაძირულ ბიჭებს უცებ ქურთუკიც დაავიწყდათ და ქურთუკის პატრონიც. ახლა კი ასე მოულოდნელად ატეხილმა ისტერიკამ უცებ გამოაფხიზლა. გიორგამ სიბრაზისგან კბილები გააკრაჭუნა და მონყვევით გაქანდა უკან სიბნელეს შეფარებული, გაძარცვული მოქალაქის ნიხლქვეშ ნასაგდებად, მაგრამ ზუკამ და მაკენამ დროულად სტაცეს ხელი. თბილისში კომენდანტის საათის დროს ხშირად დაპატიმრებით და დაჭერილთაც არ იწუხებდნენ თავს. ეშინოდათ — თავისუფლად შეიძლებოდა, დაკავების დროს გააფთრებული შეიარაღებულ წინააღმდეგობას ნასწყდომოდნენ თავისი ავტომატებითა და ხელყუმბარებით. ამიტომ პოლიციელები ძირითადად პირდაპირ ტყვიით უმასპინძლებოდნენ ქუჩის ბიჭებს, ან შეიძლება, ჯავშნოსანიდანაც კი გადაეტარებინათ ჯერი. ამიტომ ეს კლასიკური ტექნიკური ბოზობა იყო — ანუ პირდაპირ ჩაშვებაზე გაცილებით ვერაგული ხერხი, როდესაც დაზარალებული პირდაპირ კი არ მიმართავს სამართალდამცავ ორგანოებს, აქაოდა, მთელი ცხოვრება ჩამშვეების და ბოზის სახელით არ ვიაროო, არამედ ისეთ დროს და ისეთ ადგილზე ატეხავს ხიშიშს, სადაც უეჭველად გაიჩითებიან პოლიციელებისტერები, წინამდე და მერე კი ერთ არმინზე აქვს პირი დაღებული — გინდა თუ არა, კაი ბიჭი ვარო.

გიორგა ისე გააცოფა მის მიერვე გაძარცვული მოქალაქის გაიძევრობამ, რომ მაკენას და ზუკას თხოვნას, მოწოდებებს და ლოცვა-კურთხევას ყური აღარ ათხოვა და ისე გაეცალა დანაშაულის ადგილს, ფეხისთვისაც კი არ აუჩქარებია — მაგ ბოზს მე გაქცეული არ დავენახებო. ზუკა, თავისი საბრძოლო გამოცდილებისა და მოხერხებულობის წყალობით, გაბნეულებივით უკვალოდ გაქრა. მაკენამ კი, როგორც ყოველთვის, მოახერხა და დამატებით ხათაბალაში გაყო თავი — როცა ჩვეულებისამებრ მთელი სისწრაფით აწყვეტილმა მოკურცხლა უახლოესი ჩაბნელებული ეზოსკენ, იმ სიბნელეში რაღაც მიტოვებული მშენებლობის შემოღობილ ბადეს გადააწყდა, რომელმაც უკან გადმოაგდო და პირდაპირ ტლაპოთი ამოვსებულ ორმოში გააადინა ტყაპანი. იმის მიუხედავად, რომ პირი ტალახით ჰქონდა ამოგლესილი, თვით ეშმაკიც კი ვერ წარმოიდგენს, რა პირით აგინებდა გაძარცვულ და კაი ბიჭობაში გაბოზებულ მოქალაქეს, თიკოს ჩეკიც და ჩათლახ ბებერ ბაბუას, რომელიც ცოცხალი თავით სახლში არ უშვებდა და შეიძლება სრულიად უდანაშაულო თიკოს და გიორგასაც შეხედა ნაირნაირები. ახლა რა ტანსაცმელი გააუბედურა იმ აშშორებულ სამშენებლო ნაკვით ამოვსებულ წუნწუნში, ვილაცის ოხრად დასარჩენი ტყავის ქურთუკი კი არა. მშობლები მაკენას ბავშვობიდანვე

განსაკუთრებით აცმევდნენ, დედამის გართულება ჰქონდა ტანსაცმელზე და ჯერ კიდევ მაშინ უცხოეთიდან უნერდნენ ბრენდებს. მე მგონი, ერთადერთი ბავშვი იყო იმ დროს, რომელსაც საბჭოთა სკოლის ფორმა ერთი წამითაც არ სცმია და ამიტომ სკოლაში სწავლისას გამუდმებით სასწავლო ნაწილის — ციციო დოლიძის — კაბინეტში ეგდო. იმ დამეს სახლში როგორ შეუშვეს, ან დედამისმა როგორ არ მოკლა და როგორ გადარჩა, არავინ იცის.

გიორგა კი სრულიად მშვიდად, დინჯად და აუჩქარებლად ნაძარცვ ქურთუქში გამონწყობილი მიბრძანდა სახლში, გამწარებული, გაბრაზებული და თან რაღაცით მაინც კმაყოფილი. თუმცა დილაადრიანად კიდევ უფრო განრისხებული და უკვე ტანსაცმელგამოცვლილი მაკენა დაადგა თავზე და ეგრევე მძინარეს ეცა — რა უყავი ის დედაფეთქებული კურტკაო. თან ხმამაღლა თათხავდა ზუკას — სულ გიჟი, მანიაკი და ტერორისტი ეძახა. მერე ერთი ხელით ქურთუქი ამოიწარა ილიაში, მეორეთი ახლად გაღვიძებულ გიორგას ნასწვდა ქეროში — შენ მაგაზე უარესი ხარო და თან წაითრია.

ქურთუქი იმავე დღეს მათ უბანში მდგმურად გადმოსულ მილიონერი მეღვინის შვილს მიაჩნეს იმ დროისათვის ზღაპრული სუფრისა და ოცლიტრიანი სუფთა კახური ღვინის ფასად. ეს ოპერაცია, რა თქმა უნდა, მაკენას აქტიურობითა და და უშუალო ხელმძღვანელობით ჩატარდა. ოღონდ იმ სუფრაზე კრიჭაშვირული და გამწარებული ზუკა ველარაფრით ჩაიტყუეს.

ღვთის გარეგანმა და ეშმაკივით მთვრალმა მაკენამ კი იმ საწყალ, მდიდარ და არიფ მდგმურს იმავე საღამოს უკან წაართვა ის უკვე მრავალჭირნახული ტყავის ქურთუქი. სულ უბრალოდ და მარტივად მიაკაჩავეა — შა, ბჭო, მათხოვე, რას მიჟმოტავ, შეჩემა, ეგეთი კურტკა დაგიადე, ერთი დღით მჭირდება და ხვალვე დაგიბრუნებ, მოგცემ უკან, რა ჩემს ფეხებად მიწდაო!..

მართლაც არაფერში სჭირდებოდა. უბრალოდ, აი, ეგრე, ტყუილად წაართვა და უკან აღარც დაუბრუნებია. საერთოდ, ის უბედური ბიჭი, სანამ მათ უბანში ცხოვრობდა, გამუდმებული ფსიქოლოგიური ტერორის ქვეშ ჰყავდა და დაუნდობლად წენავდა. მერე იმ უბედურ ქურთუქს ხან ვინ დაათრევდა, ხან ვინ, მთელ უბანს ეცვა, თავისი პატრონის თუ პატრონების გარდა, ვიდრე სადღაც არ მიიკარგა, თუ ვისაც იმ წუთს ეცვა, იმასაც არ გახადეს... ზუკამ კი იმ დამის შემდეგ სამუდამოდ დაანება ხალხის შეყენებას და ძარცვა-გლეჯას თავი.

თიკო იმ დღიდან ერთ თვეში გათხოვდა. ჰო, იმ ბიჭზე. ზუსტად იმ ბიჭზე. სადღაც ნახევარ წელიწადში, ანუ ექვს თვეში, კი სისხლის გათეთრებისგან გარდაიცვალა.

ზუკა ლამის მოკვდა. ბიჭებმაც ძალიან განიცადეს. მთელი დღეები ეზოში იდგნენ თავჩაღუნულები და დამუნჯებულები. კედელამ — კიდევ კარგი, ზუკას არ გაყვა, თორემ ეხლა უარეს დღეში იქნებოდა, ცვეტში გაგიჟდებოდა, მართლა გარეკავდაო. სრულიად მოულოდნელად მაკენა წამოუხტა და ეგრევე ხმის ამოუღებლად წაყარა. კედელა ჯერ დაიბნა, მერე კი თვითონაც წაიგდო მაკენა. ჯანიანი კი იყო, კედელასაც მაგიტომ ეძახდნენ. აი, ასე, დღისით მზისით, ამხელა ხალხმა მთელი ოთხი კორპუსის თვალწინ შუა ეზოში დასცხეს. პატარა ბავშვებით გაგორდნენ მტვერში, სულ ხელით იჩხუბეს, დაბრდდნენ ერთმანეთი, მთელი ეზო აშველებდა, ძლივს აანინკნეს. კედელამ ეგრეც ვერ გაიგო, რას ერჩოდნენ — „მართლა გიჟია ეს კეთილმ...“... მაკენა კი ჩუმად, სისინით იგინებოდა და ცხვირიდან წამსკდარ სისხლს ასევე დასისხლიანებულ და გადატყავებული ხელის ზურგით იწმენდა.

ზუკამ ვერც გაიგო, ბიჭებმა რომ იჩხუბეს და არც ის გაუგია, რატომ იჩხუბეს. სახლში თავის ოთახში იყო ჩაკეტილი, მთელი დღეები პირქვეჩამოხობილი იწვა ლოგინში, ღამით კი თიკოს საფლავზე ადიოდა და გაათენებამდე იქ რჩებოდა. დღით ბრუნდებოდა, უსიტყვოდ შედიოდა თავის ოთახში და პირდაპირ ტანსაცმლით, რომელზეც ფენაფენა ეცხო თიკოს საფლავის მიწა, მოწყვეტით ემხოობდა სანოლზე და მზის ჩასვლას ელოდა, რომ ისევე თავისი თიკოსთვის აეკითხა. არც ჭამდა, არც

სვამდა. გახდა, ყვრიმალეების ძვლები ამოყვარა სახეზე, ჩაცვნილი თვალები არამკვეციური ცეცხლით უელავდა. არავის ანუხებდა, ხმას საერთოდ არ იღებდა, მაგრამ არც არავის იკარებდა. დედამისმა დიდხანს ველარ გაუძლო შვილის წამებას, მთელი დღის ხვეწნა-მუდარის შემდეგ, ერთი ლუკმა მაინც შეჭამეო, ველარ მოთმინა, უცებ ამოხეთქა და გვარიანი ისტერიკა მოუწყო — ხომ არ უნდა ჩაყვე მიწაში იმ გოგოს, ვერ გიტანდნენ, სახლში არ გიშვებდნენ, როგორც კი შანსი მიეცა, გათხოვდა, წავიდა და შენსკენ არც მოუხედავსო. ზუკა აქაც უჩუმრად შებრუნდა თავისი ოთახისკენ, მაგრამ როგორც კი მამამისი დათოც აპყვა დედამის და ხმა ამოიღო, თითქოს ამას ელოდაო, ადგა და ასევე უხმოდ დალენა მთელი სახლი, ისე, რომ მამამისმა დავითამ ერთი-ორი დააკერა კიდევაც, აზრზე მოდიო, როდესაც აკივლებულ და შუაში ჩაყარდნო ცოლს დაუსხლტა, მაგრამ გადარეულმა ზუკამ მამამისის გარტყმული თითქოს ვერც იგრძნო, ასევე ხმის ამოუღებლად შებრუნდა თავის ოთახში, ისევე თავის სანოლში ჩაემხო და ხმის ამოუღებლად დაელოდა ჩამოლამებას.

ერთ დღიას გიორგამ უცებ დენდარტყმულივით გაიღვიძა და წამოხტა. ფარდა გადანია და ფანჯრიდან გაიხედა. ცა თანდათან იცრიცებოდა. თენდებოდა. გოგ ბავშვობიდან მოყოლებული ჯერ დამეს და სიზმრებს იხსენებდა, შემდეგ კი განვილი დღეს. გაიხსენა ისიც, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანი იყო წინა დღეს.

გაიხსენა და იმის მაგივრად, რომ ჩვეულებისამებრ ძილი გაეგრძელებინა, ფრთხილად და უხმაურად ჩაიცვა და ჩუმად გაიხურა სახლის კარი.

ზუკა თიკოს საფლავთან იჯდა, ენეოდა და, როგორც ყოველთვის, როცა დედა და, ცხვირ-პირიდან ერთდროულად, ორთქმავალივით, უშვებდა სიგარეტის ბოლს.

გიორგა მივიდა, გვერდით მიუჯდა, თავდაც ამოიღო სიგარეტი და მოუკიდა. ზუკამ საიდანდაც შეხედა სხვისი თვალებით, მერე იმ უცხო თვალებში მადლიერება ჩაუდგა. დიდხანს იხსენებდა ჩუმად და ენეოდნენ.

მზე კარგად შემოდგა ზეცაზე, როდესაც ზუკა წამოდგა და მიწიან შარვალზე დაიხედა. დიდხანს იდგა ასე გაუნძრევლად. გიორგაც წამოდგა და გვერდით ამოუდგა. მთელი სხეული დაბუჭებული ჰქონდა. ნელ-ნელა უბრუნდებოდა სიცოცხლე.

— მეც კაი ლოხი ვარ, როგორ გავატანე, მერე ჩემი საკუთარი და უკუღმა გაგიჟებული კეთილები!.. — ამოიხრიალა ზუკამ სადღაც ნასულა ხმით, უკანასკნელ სიგარეტს მოუკიდა და ცარიელი კოლოფი ხელში ბრაზიანად მოჭმუჭნა, — ან ის ფოტო რაღას დაუბრუნე მაშინ იმ ნაბიჭვარს!..

უცებ ორივე ადგილზე გაშეშდა. მონუსხულებივით იდგნენ და საკუთარ თვალებს არ უჯერებდნენ. ფრთხილად, ნელა გაიხედეს მარცხნივ და ძარღვებში სისხლი გაეყინათ. მათგან ხუთიოდე ნაბიჭვი თიკოს ბაბუა იდგა და მაუზერის ლულასავით ცივი და შემამძრუნებლად არაფრის-მთქმელი, ცარიელი თვალებით უყურებდა. უპატრონო, გაუპატროსნებელი და თვალღია დარჩენილი ცხედარივით ლურჯი ლიბრი ჰქონდა გადაკრული და ზუკას და გიორგას ჩაცმებულ მხერას არ აცლებდა. არავინ იცის, რამდენ ხანს გაგრძელდა ეს შემზარავი დუელი. მოულოდნელად თიკოს ბაბუას ის მკვდრის ცივი, გათომილი თვალები მდუღარე ცრემლებით გაეცსო და დამჭკნარ სულ რამდენიმე თვეში მიწისფერდადებულ ლოყებზე დაპაღუპით ჩამოვლდა. მერე თითქოს ეს ახვარი და თავზეხელაღებული ლანჩაკებიც შეებრალა და საკუთარი თავიც, შებრუნდა და საფლავებს შორის ნელ-ნელა, ჩოჩვა-ჩოჩვით, ფეხათრევით წავიდა.

ნაბიჯს ძლივს ადგამდა. ასე ნელა-ნელა მიეფარა თვალს და სხვა საფლავებსა და ხეებს შორის გაუჩინარდა.

ბიჭები კიდევ დიდხანს იდგნენ ასე თიკოს საფლავთან ჩარჭმულებივით. ბოლოს, როგორც იქნა, გონს მოვიდნენ. გიოს მერე სიცოცხლის ბოლომდე ახსოვდა, როგორ გაუხარდა და გაუკვირდა, ნაბიჯის გადადგმა რომ შესძლო.

გიორგამ პირჯვარი გადაინერა, ზუკამ — არა. მარტო ხელი დაადო თიკოს საფლავს და მიწას მისი ხელი, გული და გრ-

ძელი ხუთი თითი ნათლად დააჩნდა. მერე უკანმოუხედავად წამოვიდნენ. აქეთ-იქით იყურებოდნენ, მაგრამ თიკოს ბაბუა, რომელიც თითქოს შორს ვერ უნდა წასულიყო, უკვლოდ გაქრა, თითქოს მიწამ უყო პირი.

ეს ამბავი ზუკას და გიორგას არავისთვის მოუყოლიათ — არც ერთად, არც ცალ-ცალკე. ერთმანეთთანაც აღარ გაუხსენებიათ. უბრალოდ ამის მერე ზუკა თიკოს საფლავზე უმეტესად დღისით და უფრო იშვიათად ადიოდა.

ერთადერთად ახსენა ზუკამ თიკო, როდესაც მათ უბნელსა და ახლობელს ბიძაშვილი დაუცხრილეს სოლოლაკში, იამაილის ქუჩაზე და დიდი ცოდვის ტრიალი იდგა. ვილაცამ თქვა: დიდხანს ველარ ვნახავთ უბანში. ზუკამ ჩუმად ჩაილაპარაკა: მეც ეგრე მეგონა, რომ თიკოს საფლავზე გადავსახლდებოდიო!.. რაზეც ყველამ ჩუმად ჩაღუნა თავი და ხმა აღარავის ამოუღია.

იმ დღეს კი ზუკა და გიორგა თითქოს ბურანში მივიდნენ თუ მიცურდნენ სახლამდე, ჩუმად ჩამოართვეს ხელი ერთმანეთს, გადაკოცნეს და გაიშალნენ.

გიორგამ ასევე ფრთხილად შეაღო საკუთარი სახლის კარი, ფეხაკრეფით შევიდა ოთახში, ლოგინში ჩანვა, საბანი ნაიფარა, ბალიშის ქვეშ შერგო თავი და უცებ მკვდარივით ჩაედინა.

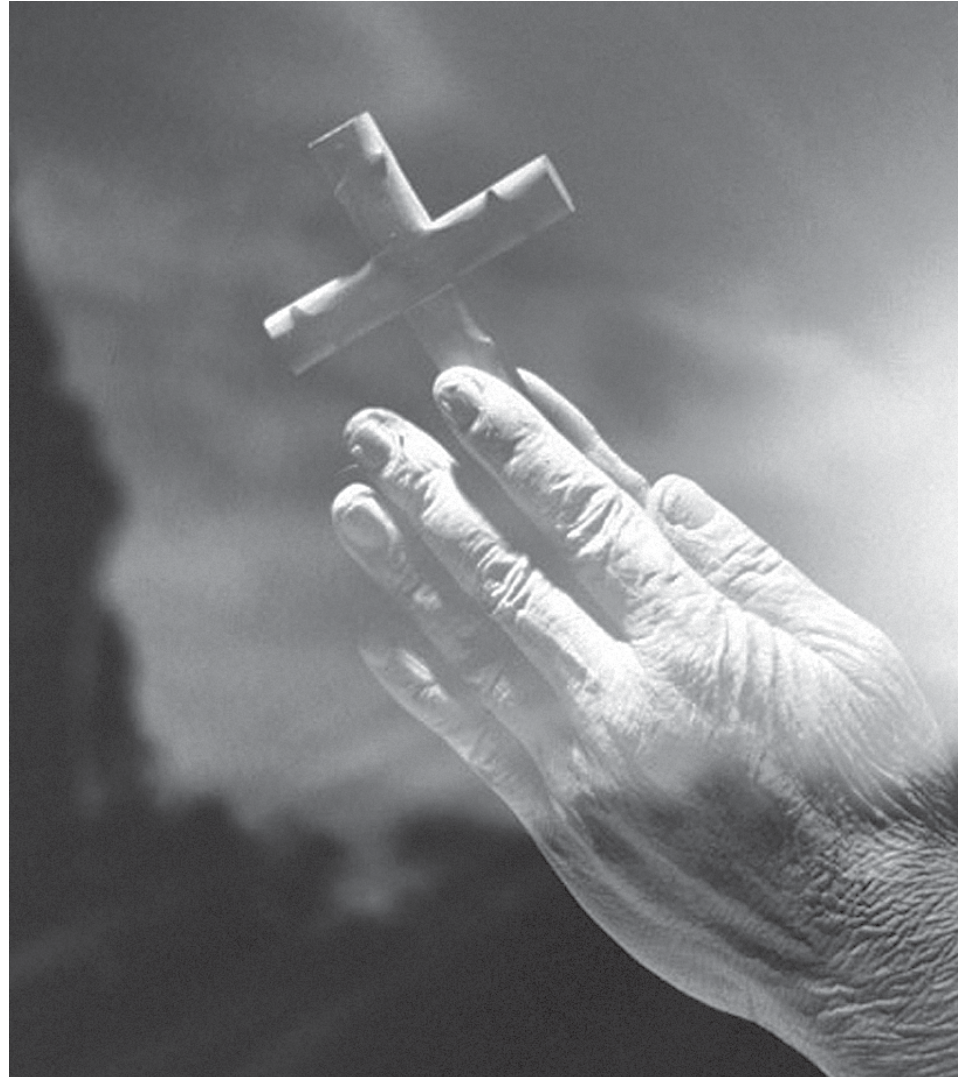
უცებ კი ჩაედინა, მაგრამ მთელი ღამე ციებ-ცხელებით შეპყრობილივით წრიალებდა, ბოდავდა, საკუთარ თავს ელაპარაკებოდა თუ საქმეებს ურჩევდა.

საქმეებს ურჩევდა ყველას — საკუთარ თავსაც, ღმერთსაც, ეშმაკსაც, ზეცასაც და ჯოჯოხეთსა, წარსულსაც და მომავალსაც.

ღმერთი ყოვლისშემძლეა... მაგრამ არსებობს რაღაც, რაც თვით ღმერთსაც არ შეუძლია... ეს წარსულის შეცვლაა... წარსულთან მის ჩაქოლილ, მანათობელ კუდთან ღმერთიც კი უძლურია... წარსულს ვერავინ შეცვლის... ვერავინ... ვერც ერთი ღმერთი... ვერც ერთი, ვერც მრავალი... ეს შეუძლებელია... წარსულის — შეუძლებლის — შეცვლა მხოლოდ მხატვარს, პოეტს შეუძლია... ახსენებისგან ნახევრად შემშლილ, ან ოპიუმისგან მირაჟებში არეულ, გზადაკარგულ და მომაკვდავ მხატვარს ან პოეტს, მაგას მნიშვნელობა არა აქვს... იარაღს მნიშვნელობა აღარა აქვს, კალამი იქნება, ფუნჯი, ნახშირი, ბატის ფრთა, საჭრეთელი თუ ბებუთი... იარაღს არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს წარსულისთვის... წარსული ერთადერთია, სადაც ღმერთი უძლურია... სადაც ღმერთი აღარ არის ყოვლისშემძლე... ღმერთი კი, რომელიც ყოვლისშემძლე აღარ არის, უძლურია... ეს მხატვარს და პოეტს შეუძლიათ, უძლურები იყვნენ და ამავე დროს წარსულსაც განაგებდნენ... ანუ ღმერთის

წინაშე... ანუ ღმერთი ღმერთის წინაშე... წარსული პოეტისა და მხატვრისაა, ისევე როგორც ბნელი ღამეა ქურდისა და ზეცა ფრინველისა... ვინმე ჩამოქნდილი, გამობრუებული, ქამარში დამბაჩაგაყრილი, ხელში შიშველ სატევარმოღერებული და რომისგან ან არყისგან და საკუთარი ადუღებული სისხლისგან აღრიალებული გიჟი ლუკა რაზიკაშვილი, ფრანსუა ვიონი, კარავაჯო, ან ბექა ქურხული... ან საწყალი, უმწეო, შემშლილი და გენიალური გალაკტიონი, მოდილიანი, ტერენტი გრანელი, ვან გოგი ან რატი ქართველიშვილი... მათ სახელებს, ბიოგრაფიებს და დაბადების წლებს არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს წარსულისთვის და არც წარსულის წინაშე უძლური, ყოვლისშემძლე ღმერთისთვის... ღმერთისთვის, რომელიც მოწყალე და დანაშაულის იმედილით დაპყურებს ამ ავარდნილ მანანალებს, სულ რაღაც ერთი წამით რომ გადაუბრინეს წინ და მაინც მოახერხეს მისი ყურადღების მიქცევა... ეს ადამიანებს სჭირდებათ სახელები, გვარები, გარეგნობა, ეროვნება და ვინობა... წარსულს და ღმერთს არა... მათთვის სულ ერთია... ისედაც იციან... მათი დანეროლია, ისინი არიან ავტორები... მაგრამ რაც უკვე დაწერეს, იმის შეცვლა თვითონაც აღარ შეუძლიათ... წარსულის შეცვლა მხოლოდ მის მიერვე შექმნილ ბანდიტ და მანანალებს მხატვრებს და პოეტებს შეუძლიათ... შარავ ბის ყაჩაღებს, მანანალებს, ნარკომანებს, მკვლელებს, ლოთებს, ბოგანობებს, მშიერ-მწყურვალებს, უსახლკარო ქუჩის ბიჭებს, სატუსალოში სულამობდილებს, ზღვაში ჩამხრჩვალებს, კიბის ქვეშ გარდაცვლილებს, ყურებდაჭრილებს, დანაყარებლებს, ჩამოხრჩობილებს, დახვრეტილებს და უგზო-უკვლოდ დაკარგულებებს...

მხოლოდ ამათ, სხვა არავის, არც ღმერთს!.. გიორგი საშინლად ბორგავდა, აქეთ-იქით აწყდებოდა და ძილ-ბურანში ძილსა და სიცხადეს შორის საბედისწეროდ მოყლილი, სასოროკვეთილი ცდილობდა ამ ხაფანგაქვეყნული კომპარტული მონოლოგისგან თავის დაღწევას, რომელიც ისე აწამებდა, როგორც სატანა ცოდვილ სულებს საზევრეებში... ბოლოს, როგორ იქნა, თვალის გახელა შესძლო... დაფეთებულმა მოათვალა საკუთარი ოთახი და ცოტა აზრზე მოსულმა ბალომს მოხვია გრძელი, ღონიერი მკლავი. მერე თვალები ისევ დახუჭა და სამჯერ ჯიუტად ლოცვასავით გაიმეორა: ნუ შეძრუნდები, უფალო, მე შენთან ვარ!.. ნუ შეშინდები, ღმერთო მე შენთან ვარ!.. ნუ გეშინია, უფალო, მე შენთან ვარ!..

გაგა ნახუცრიშვილი

**გზა ნაბიჯით იზომება
ფრაგმენტები მომავალი პოემიდან**

2

ადამიანები იცვლებიან,
იცვლება ლხენა და დარდი,
სულ დაკარგული სიზმრებია,
სულ ბუნდოვანი ცხადი,
გზები ერთმანეთში ირევიან,
დროც დგას,
თან სწრაფად გადის.

3

ალარ მხვდება ნაცნობი ხალხი,
ზოგმა სხვა გზას მიაკითხა,
ზოგმა კიდევ სამუდამოდ
დასტოვა გზები,
უცხო ხალხს ვხვდები,
და იმათსაც ვერაფერს ვხვდები,
ისინი ჩემსას,
ზრდილობის გამო ვესალმები
და ვუსურვებ
მშვიდობიან
ლამეს და დღესაც.

4

რადგან მივატოვე უცებ,
ჭერი,
მაგიდა
და სკამი,
არ ღირს,
ალარ გავესვრი ფურცელს,
რადგან ვერაფერს ვცვლი ამით,
რადგან მესმის ხშირი სუნთქვა,
სადღაც ისევ მირბის ჟამი,
ადრე მივძახდი და ვთხოვდი,
ნამო...
შემიცადე წამით.

5

სადღაც აუნთიათ შუქი,
სადღაც ადულებენ ჩაის,
სადღაც აცილებენ ლამეს,
სადღაც მოელიან აისს,
სადღაც იხსენებენ წარსულს,
სადღაც შენატრიან გაისს,
როცა შემოდგომის ფერი
ნელა ეპარება მაისს.

6

მე ჯერ არა ვარო მკვდარი,
მოვალ,

შენთან ვარო თითქმის,
როცა გადაივლის ქარი,
როცა ჩანყნარდება ფიქრიც,
ქარმა შეატოკა ჯვარი,
მომაგონა
დამიკარგავს ვინც კი.

7

ის მათხოვრობდა
სიცოცხლეს მხოლოდ,
ასე შემჩვილა სიცოცხლის ბოლოს,
რომ ვერ იცხოვრა,
სულ იყო მკვდარი,
ბევრი გვეძახა
და გვიკაკუნა,
მაგრამ არავინ გავუღეთ კარი,
ხმას დამჩნეოდა
წყენა და ბზარი.
მან თურმე ჩვენი ჯვარი ატარა,
მაგრამ ემძიმა თავისი ჯვარი.

8

ფერები იცვლის ფერებს,
როდესაც გადის დრო
და იმედი გვაქვს მერე,
გავფერადდებით რომ.
თან ისევ გვინდა ბრძოლა,
თან ისევ ვეძებთ ომს.

9

მზე დაბრუნდა ცაზე,
ალბათ დარჩა ქუდი,
სალამოსკენ, ცხრაზე,
მხოლოდ ერთი წუთით,
გავუდგები სავალს,
ცა რუხდება თეთრად,
მეც ოდესმე წავალ,
ოღონდ მზესთან ერთად.

10

ძველი ფოტოები,
შინ რომ მეძახიან,
ძველი ფოტოები,
მონატრებულ ხალხის,
სადაც ჩემი სახლი,
ჩემი ვენახია,
სადაც ვერ მჯაბნიდა
სიყვამე და თალხი,

ღელავენ, იქნებ
თოვლმა დამფარა,
იქნებ და წვიმამ
წამილო ხრამში.
იქნებ გონიათ,
რომ მე აღარა ვარ,
მე გზას მივუყვები,
ცოცხალი დავრჩი.

11

რამდენი რამე მოხდა სიჩქარით,
და ნაჩქარევად რამდენი ითქვა,
მზე ჩადის, როგორც ძველი სიზმარი
და თეთრი მთები მოსჩანან წითლად.
რამდენი რამე მოხდა მიქარვით,
როდესაც თავი მეგონა წმინდა,
დროც გამეპარა, ჩუმად, სიმბდალით,
რადგან მიხვდა, რომ ვერაფერს ცვლიდა.

12

გზაში ხომ უეცრად იცვლება ამინდი,
და მაღლობელი ვარ,
როცა ის კარგია,
ბრუნდება და მიდის,
ბრუნდება და მიდის,
ხალხის ნოსტალგია,
ნოსტალგია ლანდის,
დღეები მცირდება,
მძიმდება ბარგი.

13

მოსჩანს მდინარე —
მთები და ხიდი,
ვკამათობ გზასთან,
რომელიც მიდის,
მანძილი მოსჩანს
შორი და დიდი,
ვკამათობ დროსთან,
არ იცდის, მიდის.

14

ცაზე გარიჟრაჟი იზომრება,
ახალ გზას, ახალ დღეს
შევები,
გზა ნაბიჯებით იზომება,
სულ წამით, სულ წამით,
დღეები.
სასწორზე ფრთხილად იწონება,
ჯერაც შეუკრავი წრეები.

15

ფანჯრიდან სჩანდნენ მხოლოდ ჩრდილები,
როცა არ მწამდა არც ერთი ღმერთის,
თოვლმა გააქრო ყველა ფერი და
სულ ყველაფერი გამოჩნდა თეთრი
და მერე მინაც თეთრად დადუმდა,
გადაიღალა ლეღვით და ფეთქვით,
გამახსენდა, რომ ბევრი წავიდა,
მე კი იმათი მშვიდობის ვერ ვთქვი,
სადღაც სიცოცხლე მოდის თავიდან,
მე არ მჯეროდა, ვთქვი: კარგი ერთი.

16

მანც გადავწყვიტე, ასე სჯობდა მგონი.
ბარგიც დავტოვე და გავემართე,
სადაც აღარ იჭერს ტელეფონი,
სადაც არ არსებობს მისამართი.
სადაც თვალს ვერ ვაწვდენ ჰორიზონტს და
სადაც არა სჯერათ დასრულების,
მაგრამ წარსული კი თან მიმქონდა,
მანც ვსვამდი ჩემი წასულების.

17

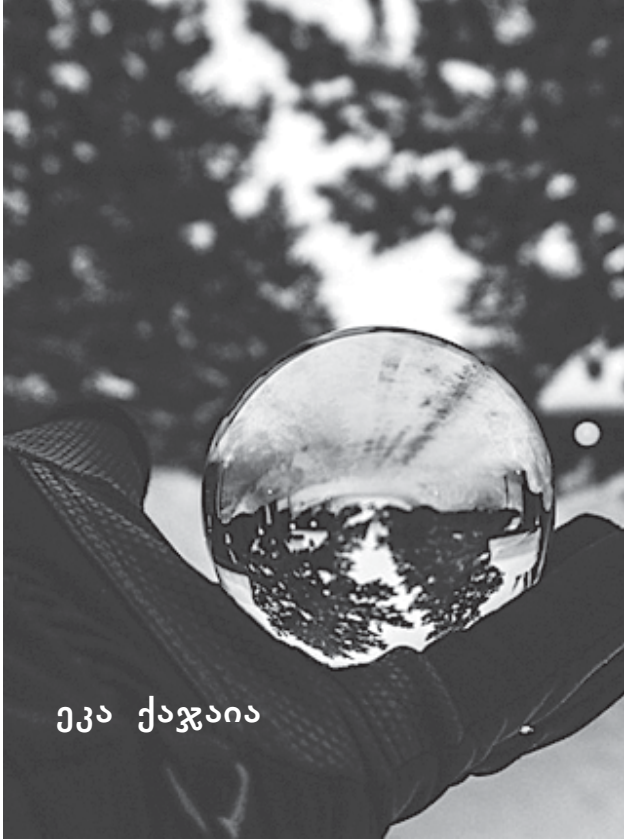
სადღაც არაფრისკენ ვიყურები,
სადაც სივრცე სჩანს ცალი,
ცაზე შერჩებიან ბელურები,
მინაზე — ჩვენი კვალი.
ცა ისევ ლურჯი და ფიზიული,
და დედამინა მთვრალი.

18

გვიან მივხვდი,
რომ ვერაფერს კურნავს,
რისი მკურნალი?!
ექთნად არ ვარგა,
დავემშვიდობე
ჩემს ძველ თბილ ბუნავს
და ყრუ ტკივილი,
მიმაქვს მარაგად.

19

სადღაც მელოდნენ მეგობრები,
სადღაც მომელოდა ის ქალი,
მე მივივიარე, იქ სულერთია,
ცხადი იქნება თუ სიზმარი.
ეს ცხოვრებაც ხომ სულ ერთია,
უკან ვიტოვებ და წინ არის.

ეკა ქაჯაია

ხელთათმანი

მე მაპატიე, ყველა ზამთარი მეგონა ცივი, მეგონა ავი, თეთრი მანუეტი და ხელთათმანი იყო სიზმარი თოვლიან ღამის... შენ დაყვებოდი ფიფქთა ქარავანს და თეთრ ქოლგაში სახეს ფარავდი, იყო თოვლიან ღამის ფარვანა თეთრი მანუეტი და ხელთათმანი... და მეშინია, როცა თანდათან გაზაფხულდება და ნება-ნება შენც თოვლს გაყვები და ხელთათმანიც შენი, ამ თოვლთან ერთად გადნება... როგორც სიზმარი და ზამთრის საგა შერჩება თეთრი დღეების სარჩევს და ჩემს ქათქათა ოცნების საგანს ხვალ სხვა ხელეებში ვერ გამოვარჩევ...

ვერც შენმა ნახვამ ვერ დამაპურა, არც უშენობა არის ნუგეში... ნვიმს და ზღვაც თითქოს შამპანურივით შუშხუნებს მინის ცისფერ ფუფერში...

მშვიდობით, ვისაც მოველით აღარ, ვინც ჩვენგან დროის მიაქვს დინებას ისე მარტო ვარ, ყოველი ტალღა თითო ყლუპივით მომეკიდება...

ზღვა თითქოს სიზმრის მიბრუნებს ცხედარს — (გუშინდელივით შორსა და ახლოს) და თვალეებს ვხუჭავ, ვინმემ უეცრად ჩემს თვალეებში რომ არ დაგინახოს...

შემოლობილი ნისლის საკმევლით ვარ უღრან ტყეში მდგარი სახლივით, ღია მამქვს თვალთა ორივ სარკმელი, ვით ჩემი სულის ორი სამხილი...

არ დავმორჩილდი მფარველ დარაბებს — გამომეზოგა მზის გამა ხილად, ხომ მაფრთხილებდი, ღმერთო, ამ აებედ უკუნში თვალი არ გამეხილა...

რომ მათი სხივი არ მოსდებოდა უღრანს — სალაროს მაცილის, ალის, არ შეემჩნიათ რომ ტყის ბინადართ სახლისგან შუქი ამომავალი,

არ ჩადგომოდა კვალში ავსული, ბასრ თვალთა ბროლის ქვით და ბელტებით არ დაემსხვრიათ, რომ ცად ასული ბედნიერების ორნამენტები...

რომ ვარსკვლავთცვენა არ დაენახათ ღია სარკმლებში ცრუთ და მაქციებს,

არ ავეჩხე, როგორც ვენახი, და ნასახლად არ გადავექციე...

ან ჩემი გულის ოთახის მდგმურებს რომ არ შეუჩნდეთ ეჭვის ბაცილა შინიდან კარი არ გაიხურონ და უარყოფის ტვირთი ვაცილო...

რომ დავინყვების არ შესვან ლეთე (უცნობ სივრცეთა ვირგებ საჭურველს), — ნამიც და, მოვლენ, მაგრამ მე, ღმერთო, დავასნარი და თვალი დავხუჭე.

ათასწლის მერა

ვერ ვცან სიკეთე შენი, განგებავ, ვის გზად ეკალს შლი, ვის გზად ხავერდებს, ათასჯერ მაინც გთხოვე განგებ და შემთხვევით ერთხელ არ შემახვედრე. ძლივს ამოითქვეს სული ხევებმა, ძლივს ნისლიანებს დაუსხლტდნენ სერებს არ გამივლია გულში ერთხელ და გზად გადამყარე ათასწლის მერე... ეს ნიშნავს, ცასთან ზიარ მყინვარებს ჩამოუქროლოს ურჩმა ნამქერმა, ნიშნს გიგებ, ახლა გვერდით მიყვები ფეხის და გულის აუჩქარებლად... უწინდებურად არც სუნთქვა მეკვრის, აღარც ვნითლდები, არც თვალს ვარიდებ, ვინც უფალივით მეგონა ერთი, ვესაუბრები ახლა ამინდზე...

სართული

აყვა თეთრეულს სუნი ლავანდის და თეთრი გულის მფეთქავი ჩრდილი, მან გადაფინა ზენარი დილით და თითქოს გზაზე დაფერთხა ძილი...

დაიძრა მხრებით უდაბნოს ხვატი, გადმოეკიდა სართული სართულს და შეჰყურებდა ათასი თვალი შუა ჰაერში გაჭიმულ მავთულს...

და თოკზე ასხმულ ზენრებს მძივივით მარცვლავდა ქარი და ძილგამქრალი, გამორკვეული თითქოს სიზმრისგან აჩქარდა გულისცემა ქალაქის....

არღვევდა ქარი ზენრის ჯვებრებს, ბზუოდა ფუტკრის სკასავით სკვერი და სართულს მთელი ქალაქის ჯიბრზე შეხსნილი ჰქონდა ყველა სარკმელი...

და ფართხალეებდნენ ზენრები ქარში, ფრთებით კი თვალწინ მრავალ მსურველის ამზეურებდნენ დიდებულ მარშით ათას ცხელ ამბორს თავსასთუმლების...

უთვალთვალეებდა ქალაქი სართულს, სართულს კი ჰქონდა სუნი ლავანდის, ქარს ნამზეურებ ზენართან გართულს ათასი კაცის ფიქრი ზვერავდა...

და როდის... როდის... როცა ხალხს მწველი მზე წაეკიდა სალსალამათი, — მოხვია ქალმა თეთრეულს ხელი და სახლში შეჰყვა მთელი ქალაქი...

გზა სამშობლომდე

საგზლად მთის ჩქამს ვერ შემომამშველებ, ნამლად — შენს ქვებზე გალახულ წყაროს, გზა სამშობლომდე არის რა შორი, გზა სამშობლომდე არის რა ახლოც...

ტაო, შენს გულზე ჩამოყრილ ლოდებს რა ხელი მოკრებს — დანყვეტილ მძივებს, ერთ დროს მტრის ურდოს ერკინებოდნენ, დღეს მხრებში მოხრით ჩიტის სიმძიმეც.

მათ, ვისაც ზეცა გეჭირათ მხრებით, ოშკით და ტბეთით, ქედით შავშეთის,

მხრებჩამოყრილი ქვის მეომრები გამომეტირეთ, როგორც ბავშვები —

გალახულები, ჩემივ ეზოდან მომტირით და ხმა მწვედება ზარივით, რომ შევატოვეთ მავანს მეზობლად და დარდისაგან დამხვედით გაზრდილი.

დღეს მიმძიმს, სიტყვაც რომ გამოვნახო, (თქვენს დაღარულ შუბლს თვალს არ ვამორებ), გზა სამშობლომდე არის რა ახლო! თან სამშობლომდე გზაა რა შორი!

გვიანი მზაპრი

ყველა ლექსს თავის აქვს ბედისწერა — მზე იყოს და ან სხივი ერთი დღის, მარადი შუქი თუ გაელვება, ან შეუცნობი დარჩეს ღმერთივით...

და ვერ იგემოს გზად სიხარული, მაინც სურნელი დააქვს საკმევლის, არც ტრიბუნათა იხმობს ხმაური და ლოცვასავით არის სათქმელი...

ქანცგანყვეტამდე თავმომნონთ დოღში ის სულ უზრალო ქვა და კენჭია, მაგრამ ერთ დღესაც აიღებ ხელში და აღმასივით დაინყვებს ბრჭყვიას...

გაძვირფასდება თვალწინ შენსავე უამრავ ფერს და უამრავ ხმაში და გეგონება, — ძმა, ნათესავი დიდი ხნის მერე დაბრუნდა სახლში...

მტრობით და ეჭვით დანაღმულ გზაზე (ასე ყოფილა ქვეყნად მუდამდღე), ის, როგორც ფეხით მავალი მგზავრი, გვიანი გზებით აღწევს გულამდე...

მზეს, შენს თვალეებში რომ ამოდის (როდესაც ახელ), საავდრო ღრუბელს, — ეფარება მზეს რომ მალი-მალ, შუადღის სხივებს — ჩემი მზერის ცაზე რომ ამხელ და ყველა სურვილს, ამ სხივებში რაც იმალება...

ყველა მზის ჩასვლას, — თვალს რომ ხუჭავ და იმ წამს ჩადის, ყველა დღის კლებას — მზის მიქცევით, — (კვლავ დღის მატებას), ან სველ მზერაში ჩატოვებულ სათქმელით ამინდს და ყველა ამინდს, რაც შენს ცაზე დაიბადება,

— რა ჰქვია ნეტავ, თან რომ დამდევ მუდამ სახებად, შენ მეუბნები: — ნუ იქნები გულის მიმნდობი, თვალაუხელი სიყვარული ჰქვია სახელად, რომ გადაგირჩა უჩემობის უამინდობით!

ჭიამაია

„ხვალ თუ კარგი დარია, გაფრინდი.“

შენ მპირდებოდი ხვალინდელ დარებს — (მისევდა მაინც ცა ელვის მდევრებს), მე გაპატიე ყველა ავდარი, რომ დადგა შენი გაფრენის მერე...

მეც, ერთ დროს დედის პოვნის იმედით, გაძებნილებდი წვრილმანს! არადა, — მე დედას როგორ გაპოვნინებდი, ჭიამაია, ჩემიც არ მყავდა!

სის ბგერასავით სევდიანად გაიხმინა თვითმფრინავმა, ხვდები, რომ არ შეიძლება, ასეთი რამ უბრალო დამთხვევა იყოს.

პაატა ცანკაშვილის მხატვრული ენა უცნაურად აშველებულია იქამდეც კი, რომ ზოგჯერ გეჩვენება, ის განცალკევებით მყოფობს და ბატონობს. აქედან გამომდინარე, წერის მანერაც შეუზღუდავი, თვითმართვითი. ამიტომაც იგი ძალდაუტანებლად ავლენს თავის ერთ ასეთ უპირატესობას — კონკრეტულ გაგებათა თუ შეხედულებათა თავს მოხვევის ნაცვლად მკითხველს ინტერპრეტაციითა ახალ-ახალი შესაძლებლობების სიხარული ენიჭება. მაგალითად, ერთი შეხედვით ჩვეულებრივ წინადადებაში, რომელიც პერსონაჟის წუთიერ შთაბეჭდილებას აღწერს, შესაძლებელია, დაინახო ავტორის დამოკიდებულება ისეთი სერიოზული პრობლემისადმი, როგორცაა თავისუფლება. საკმარისია მოძრაობისა და უძრაობის სტიქიათა წუთიერი შეპირისპირება (ზღვა და აკვარიუმი), ტროპული მეტეორების მარჯვენდ მიგნებული სახე (ეპითეტები „შმაგი“ და „ლენჩი“) და ჩვენ წინ თავისუფლების სასარგებლოდ ერთხელ და სამუდამოდ გაკეთებული არჩევანია: „გარეთ ზღვა ბოხოქრობდა შმაგად, ხოლო ჭერქვეშ, ჭერის სიმაღლე აკვარიუმში, ზანტად დაცურავდნენ ლენჩი თევზები“.

გარდა ამისა, იქნება ეს თბილისელი მექისის დაუსრულებელი ისტორია თუ „ძალიანი ბოზარდისა“ და ტედიკას ავიზრახვები, რომლებიც ჩვენი ყოველდღიური ბრძოლის არაერთ ბნელ მხარეს ავლენს, ავტორის მიერ „ცუდი ბიჭის“ როლის გემოს მოსინჯვაცაა, რადგან არსად ისე არ იგრძნობა სიცოცხლის მუხტი, სიცოცხლეში შესვლის წყურვილი, როგორც დასაშვებისა და აკრძალვის უკიდურესი მიახლოებისას. ამ მუხტს თავისი სახე და გემო აქვს „რალაც ისეთის, რაც სიცოცხლის ჩვეულებრივ მდინარეებს ოდნავ მაინც შეუცვლელი კალაპოტს; ოდნავ მაინც მოსწმენდა სარკეს ფუჭი მოლოდინის ორთქლს; ნარსულსა და მომავალს ააორთქლებდა; ხოლო ანმოს ფერის სიღრმესა და შნოს შემატებდა...“ მაგრამ, სამწუხაროდ, ასეთი შეგრძნებებიც, ავტორის აზრით, „მოკლეა, როგორც ორგანიზმი“ („უცხო ქალაქში ნაზამთრალზე“).

რომ დავასრულოთ საუბარი, რომელიც მაშინვე კიდევ დამწყებ ჯეკ კერუაკსა („გზაზე“ მისი პირველი რომანი იყო) და პაატა ცანკაშვილს შორის არსებული ალუზიურობის საფუძვლიანობას ეხებოდა, უნდა ვთქვათ, რომ სრულიად ლოგიკურია ის, რასაც ამერიკული ლიტერატურის ეტაპობრივი განვითარების თვალსაზრისით აკეთებდა კერუაკი (თომას ვულფისგან აღებული ესტაფეტა, ცოტათი უფრო ადრეც ფოლკნერის, ჰემინგუეის, ფიცჯერალდის და სხვათა მიერ არა ბრიტანული, არამედ უკვე საკუთრივ ამერიკული მწერლობის თვითმყოფადობის საძირკვლის გამყარება) და საკმაოდ გასაკვირია ის, რაც პაატა ცანკაშვილმა მხატვრული ენისა და აზროვნების კუთხით, ფაქტობრივად, ყო-

ველგვარ თანმიმდევრულობას მოკლებულ, ნოვაციისადმი, რბილად რომ ვთქვათ, მტრულად განწყობილ გარემოში გააკეთა და თანაც, სიკვდილის გამოცხადებული ქრონიკის არ იყოს, გამოცხადებული თვითიზოლაციის პირობებში.

ხელოვანის პორტრეტი — ზოგადად სრულიად კონკრეტული ცნებაა, თუმცა როგორც კი მას XX საუკუნის დასაწყისის ევროპული პროზის, კერძოდ კი, ჯოისის შემოქმედების კონტექსტში გადავიტანთ, აქ ლიტერატურისა და მწერლობის აქამდე დამკვიდრებული გაგების სრულ ტრანსფორმაციამდე მივდივართ. კარგად მახსოვს ოთარ ჩხეიძის წერილი „სამშობლო ჯეიმს ჯოისისა“, რომელშიც იმ ცნობილ ბადებზე იყო საუბარი — სამშობლო, რელიგია, ოჯახი (ჯოისთან ეს იყო ირლანდია, კათოლიციზმი, ოჯახი), ხელოვანს რომ საკუთარ დანიშნულებას ამორებს. ახალ XX საუკუნეშიც ჩვენი ცხოვრება ისე აენკო, რომ „ულისეს“ გამოქვეყნებიდან ორიოდე წლის შემდეგ (1924 წელს) ბოლშევიზმისადმი გამჟღავნებული ლოიალობის გამო „ცისფერყანწილებთან“ უმწვავეს პოლემიკაში ჩაბმული კონსტანტინე გამსახურდია წერდა: აპოლიტიკოსობა დღეს შარლატანობაა. მერე დიდ, თითქმის 80-წლიან წრეში ჩავეებით (ჯერ კიდევ საკითხავია, წრე იყო ეს, თუ ყულფი?) და ისევ იქ მოვედით, საიდანაც ეს გარდატეხა უნდა დაწყებულიყო (არადა, ბევრი რამ მოესწრო კიდევ, თუმცა ძირშივე მოაშთეს). პაატა ცანკაშვილს ამ მხრივ გაუმართლა, წრის დასასრულის დასაწყისში მოექცა და ბევრი რამ ბუნებრივად გაიზარა. პირველ ყოვლისა კი ის, რომ თანამედროვე მწერლისთვის ვერაფერი ჩანაცვლებს შინაგან თავისუფლებას და ამით პროვოცირებული ენის ფლობის უნარს, ენისა, რომელიც ერთსა და იმავე დროს ნიაღვრება და თავშესაფარიც. თუმცა „ფლობისთან“ დაკავშირებით გამოთქმული აზრი დასაზუსტებელია.

როდესაც კითხულობ პაატას მიერ გამოყოფილი მოთხრობების ერთ-ერთ ციკლს „ხელოვანის პორტრეტი — პირველი შტრიხები“, გარდა იმისა, რომ სათაურის წარმომავლობა ეჭვს არ იწვევს და გასაგები მიზეზების გამო მაშინვე ასოცირდება ჯოისის საეტაპო რომანთან „ხელოვანის პორტრეტი ახალგაზრდობისას“, მკითხველი ავტობიოგრაფიული მომენტებით გაჯერებულ ტექსტში ხედავს აზროვნების ჩამოყალიბების, გნებავთ, გარდატეხის პროცესს, იქიდან გამოსვლას, რასაც ბარათაშვილი „ყმანვილის ბრმა სარწმუნოებას“, პაატა ცანკაშვილი კი „ყმანვილკაცობის ნისლს“ უწოდებს და ხედავს გასაველი მანძილის იმ თანხვედომასაც, რომელიც შეიძლება, არსებობდეს პატარა ბიჭსა და რომელიმე დიდ მწერალს შორის. „პატარა ბიჭსა და ღმერთკაცს (აქ გოეთეს გულისხმობს, გოეთეს, როგორც „მარიენბადული ელევგის“ ავტორს) შორის უთვალავი მზის წელიწადია. და თან ერთი ნაბიჯი...“ საბოლოოდ, იკვეთება თანამედროვე ხელოვანის იერსახე სისხლში პათეტიურობის ნასახის გარეშე. იგი საჭირო

ამიტომაც პაატა ცანკაშვილის მეგობრის მხატვარ გია რურუას, ნახატიდან, რომლითაც კრებული გაფორმებული, თვით ცალთვალახვეული ჯოისი თუ არა, აშკარად მისი თანამედროვე ორეული მინც გვიცქერის — ნიშნად იმისა, რომ ჯოისი თუ ჯოისობა ჩვენ შორისაა და არც ისეთი მიუწვდომელი გვეჩვენება, როგორც მაშინ, როდესაც პირველად მოვიხილეთ მისი ნაკითხვა.

სრულიად უეჭველია, რომ შემდეგ და შემდეგ, როდესაც პაატა ცანკაშვილი თავისი მოწოდების რეალიზაციას მოინდომებს და, ალბათ, ხშირად „იმედგამოღებული სურვილის სიმწარესაც იგემებს“, სიტყვასთან მის განსაკუთრებულ დამოკიდებულებას შემოქმედებითი პრინციპის სახე ეძლევა. ესაა მისი დიდი „დამალობას“ მთავარი მონაპოვარი. ამიტომაც „სიტყვით ჯამბაზობა“, რითაც ფონს გადის დღევანდელი წერის პროცესთან დაკავშირებული ადამიანების დიდი ნაწილი, მისთვის უნაყოფობისა და დანაშაულებრივი ქმედების ტოლფასი ხდება. გავიხსენოთ გომბროვიჩის ცნობილი მოსაზრება იმის შესახებ, რომ წერის ტექნიკა ლამის ყველამ აითვისა და ამიტომ უაღრესად გაძნელებულია ნამდვილისა და ხელოვნურის ურთიერთგამიჯვნა. პაატა ცანკაშვილიც ამაზე საკმაოდ მწვავედ რეაგირებს: „ადამიანებმა დიდი ხანია, ამოიყორეს ლიტერატურით მუცელი“ (სულის ნაგავსაყრელი) და არანაირად არ სურს ამ მარაქაში გარევა. „სიტყვით ჯამბაზობა ხომ დაჭმუჭნული ქალადღივითაა? ითქვა და ნაილო ღრინანცელის ქარმა...“ მისთვის ყველაზე, თვით სიცოცხლეზეც კი, მნიშვნელოვანია, დარჩეს რალაც არსებითი, ანუ ის, რაც გამორიცხვის პრინციპს არ ექვემდებარება. უპირველესად, ესაა თვითირონია, უმეტესად, გულში ჩამწვდომი და ბასრი, პერსონაჟთა შორის გამართული ბუნებრივი დიალოგები, რომლებიც არა საგანგებოდ მოფიქრებულს, არამედ ლაიფნანწერს უფრო ჰგავს, ჭეშმარიტ სენტენციებად წარმოდგენილი სიბრძნე და მახვილსიტყვაობა, ავტორის დიდ ერუდიციასა და ინტელექტს რომ ამჟღავნებს, ყოვლისმომცველი ვნებიანობა, ზოგჯერ უსაზღვრო და უნაპიროც კი (ყველაფერ ამ ჩ...ული ეროსიდან იწყებო — ამბობს) და, ცხადია, გამჭოლი მზერაც, რომელიც ყველაფერს ხედავს და იმახსოვრებს. მოკლედ, ამ კრებულის ავტორს გარკვეული ფამილარობით (რისთვისაც ბოდიშს ვიხდით) მისგანვე ნასესხები ფრაზით ასე შეიძლება მივმართოთ: „ფილოზოფოსობა (ტექსტში „ბერობა“ წერია) ერთობ დაგშენდებოდა, დონ-ჟუანის ტემპერამენტი რომ არ გიშლიდეს ხელს“.

რა თქმა უნდა, როცა ასეთი წიგნს ნაანყდეები, მიუხედავად იმისა, რომ, როგორც აღვნიშნე, მაქსიმალური სიზუსტითაა დალაგებული, უკმარისობის განცდა გინდებდა. გინდა, რომ გახანგრძლივდეს ურთიერთობა ჭკვიან, ირონიულ და ამიტომაც სვედიან ადამიანთან. თანაც ეს ის შემთხვევაა, როცა ავტორის მიერ უკვე დაწერილის შევსება-განგრძობა ან კორექტირება, სამწუხაროდ, ვერ მოხერხდება. პაატა ცანკაშვილი 2016 წელს გარდაიცვალა.

პეტერ ჰანდკე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიმღერა ბავშვად ყოფნაზე

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, ხელეხს იქნედა სიარულისას, სურდა, რუ ლეღე ყოფილიყო, ლეღე — მდინარე, და ეს გუბე კი — ზღვა.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, არ იცოდა, რომ ბავშვი იყო, მისთვის ყველაფერს სული ჰქონდა, და ყველა სული ერთი იყო.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, არაფერზე ჰქონდა მოსაზრება, არ ჰქონდა ჩვევები, ხშირად ფეხმორთხმით იჯდა, დაუფიქრებლად დარბოდა, ურჩი ქოჩორი ჰქონდა და ფოტოგრაფს არ უღიმოდა.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, შემდეგი კითხვების დრო დამდგარიყო: რატომ ვარ მე მე და არა — შენ? რატომ ვარ აქ და არა — იქ? როდის დაიწყო დრო და სად მთავრდება სივრცე? იქნებ სიცოცხლე მხოლოდ სიზმარია მზის ქვეშ? იქნებ ის, რასაც მე ვხედავ, მესმის და ვცნობ, სულაც ილუზიაა სამყაროზე სამყარომდე. ნამდვილად არსებობს ბოროტება და ადამიანები, რომლებიც მართლაც ბოროტები არიან? როგორ მოხდა, რომ მე, სანამ ის გავხდებოდი, რაც ვარ, არ ვიყავი, და რომ მე, რაც ვარ, ოდესმე ის აღარ ვიქნები, რაც ვარ?

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, ეზიზღებოდა ისპანახი, ბარდა, ბრინჯის ფაფა და მოშუშული კომბოსტო. ახლა ყველაფერს ჭამს და არა მხოლოდ შიმშილის დროს.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, უცხო სანოლში გაეღვიძა ერთ დღეს და ახლა სულ უფრო ხშირად ხდება ეს, ადამიანები მშვენიერები ჩვენებოდნენ და ახლა იშვიათად ხდება ეს, ცხადად წარმოიდგენდა ხოლმე სამოთხეს და ახლა მას მხოლოდ გუმანით გრძნობს, არ შეეძლო არაფერზე ეფიქრა, დღეს კი ეშინია ამის.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, ალტაცებით თამაშობდა. ახლა კი, თუ მაშინდელივით თავით გადაეშვება რამეში, ეს მისი სამუშაოა.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, საჭმელად ყოფიდა პური და ვაშლი. და ეს ასეა ახლაც. როცა ბავშვი ბავშვი იყო, კენკრა კენკრასავით უფარდებოდა ხელში და ეს ასეა დღემდე, ახალი კაკლის ნაყოფი ენას კვეთდა და ეს ასეა დღემდე, ყველა მთაზე უფრო მაღალ მთაზე ასვლის სურვილი წვაკავდა, და ყველა ქალაქში უფრო დიდი ქალაქისკენ უწევდა გული, და ეს ასეა დღემდე, ხის კენწეროზე ბალს კრეფდა გატაცებით, ეს გატაცება შემორჩა დღემდე. უცხოს წინაშე რიდი ჰქონდა და აქვს დღესაც, ყოველთვის ელოდა პირველ თოვლს და დღემდე ასე ელის.

როცა ბავშვი ბავშვი იყო, ჯოხი შუბივით ესროლა ხეს და ჯოხი დღემდე ცახცახებს იქვე.

თარგმანა ქეთევან ნიკოლაძე

ერის ფრიდი

ლაშის ლაქსი

სხეულს დაგიფარავ არა ამბორით, არამედ საბნით (რომელიც მხრებიდან ჩამოგიცურდა), რათა ძილში არ შეგცივდეს. და მერე, როცა თვალებს გაახელ, ფანჯარას დაგხურავ და მოგეხვევი და დაგიფარავ სხეულს კოცნებით და აღმოგაჩენ.

რაინერ მარია რილკე

ჰეიმლინგის დღე

უფალო, დროა, ზაფხული გასრულდეს, ჩრდილით დაფარე მზის საათები, აუშვი ქარები, ჭალებში იქროლონ.

აჩუქე ხის ნაყოფს მზიანი დღეები, უბრძანე, სასწრაფოდ გაივსოს სიმწიფით, გახადე სრულქმნილი და ქარვა თაფლივით დაატკბე მტევნები, სიმძიმით დახრილი.

თუ სახლი არა გაქვს, ველარ აიშენებ, თუ ახლა მარტო ხარ, კვლავ ასე დარჩები, აავსებ წერილებს უთქმელი დარდებით, იფხიზლებ, იკითხავ, ხეივანებს დაივლი, როს ფოთლებს გაფანტავენ ურჩი ქარები.

ბერტოლტ ბრენტი

კვამლი

პატარა სახლი ხეებქვეშ ტბასთან, სახურავიდან ამოდის კვამლი, იგი რომ არა, რა უფერული იქნებოდა სახლი, ხეები და ტბა.

დილით და საღამოთი საკითხავი

მან, ვინც მე მიყვარს, მითხრა, რომ ვჭირდები. სწორედ ამიტომ თავს ვუფრთხილდები, წინ ვიხედები, რომ არ დავეცე, და ისე ვუფრთხი წვიმის ყოველ წვეთს, მას ჩემი მოკვლა შეეძლოს თითქოს.

მაშა კალეკო

ლაქსი ნუგაშისთვის

რადგან შენი თვალები სავსეა დარდით და დაუძიმებია ფიქრს შენი შუბლი, ნება მომეცი, დაგამშვიდო, ვით ძილის წინ ბავშვი, როცა ბოლო ვარსკვლავი ჩადის. მე დავეუძახებ მზეს, ქარს და ზღვას, და გაჩუქებენ დღეს, ყველაზე ნათელს, გამოგიგზავნიან ყველაზე ლამაზ სიზმარს, მოლრუბლულია რადგან თვით შენი ღამეც. და როს ამღერდება კვლავ შენი ბაგე, ზღვას, ქარს და მზეს მადლობას ვუძღვნი, რადგან შენი თვალები სავსეა დარდით და დაუძიმებია ფიქრს შენი შუბლი.

ევა შტრიტმატერი

თავისუფლება

თავისუფლება, მე შემიძლია მიყვარდე, მძულდე — შენ როგორც გინდა. (დაგტოვო კიდეც.) შენ შეგიძლია უბნობდე, დუმდე, შენ როგორც გინდა. მე ველარ გამტეხს ტკივილი ისევ. (მე შემიძლია წავიდე კიდეც.) მე როგორც მინდა, მოხდება ისე.

ზამთრის წინ

სექტემბრის შუქისგან სიმღერას შევქმნი. ჭრიჭინას დუმილიც შევა ჩემს ლექსში.

ტბა და მწერები. ნითელი ცირცელი. ფუსფუსი წყაროს წყლის და პურის სურნელი.

ხეების ცრემლები. ყვავების ჩხავილი. გედების გაფრენა. და ბევრი სხვა რამ,

რაც სივრცეს ჩვენს თავზე გაარღვევს, გაზრდის, რაც დაგვესიზმრება ჩვენ ბნელი ღამით.

მე შევქმნი სიმღერას სიჩუმით, სხივებით; დე, დადგეს ზამთარი. არ გარდავიცვლები.

შემდეგი ნომერი გამოვა 22 მაისს

ლიტერატურული გაზეთი

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო საქართველოს მხარალთა სახლი

რედაქტორი ირაკლი ჯავახაძე რედაქტორის მოადგილე უჩა შერაზადიშვილი ჟურნალისტი თამარ ყურული

მობ. ტელ.: (577)742277; (599)269852; e-mail: litgazeti@yahoo.com

ISSN 2346-7940

